

ეს უგვანო ანეკლოგი სწორედ იმ ხანებში მოხდა, როცა შეუკავებელი ძალითა და ასე გულის ამჩუყებელი, მიაშიგი აღმაფრენით დაიწყო ჩვენი საყვარელი მამულის აღორძინება, როცა მის სქელ და სახელოვან ვაჟიშვილებს ახალი მომავლისადმი დიდი მისწრაფებანი და იმედები აღედრათ. იმხანად, გამთრის ერთ უღრუბლო სუსხიან სადამოს, თუმცა თორმეტი უკვე დაწყებული იყო, სამი ფრიად დარბაისელი კაცი პეტერბურგის მხარეზე მდებარე ერთი მშვენიერი ორსართულიანი სახლის კეთილმოწყობილ კი არადა, დიახაც მდიდრულად მორთულ ოთახში დარბაისლურად საგულისხმო საგანზე საუბრობდა. სამთავეს გენერლის ეპოლეგები ამშვენებდა, სამივენი პაგარა, მრგვალ მაგიდას უსხდნენ მშვენიერ რბილ სავარძლებში და შიგადაშიგ დინჯად, ნება-ნება ყლურწავდნენ შამპანურს. შამპანურის ბოთლიც იქვე, მაგიდაზე იდგა, ვერცხლის ლარნაკში ჩაცივებული. საქმე ის გახლდათ, რომ მასპინძელი, საიდუმლო მრჩეველი სტეფან ნიკიფოროვიჩ ნიკიფოროვი, სამოცდახუთი წლის უცოლო კაცი, ახალნაყიდ სახლში ახალმოსახლეობასა და ამ გეიმს დამთხვეულ თავის დაბადების დღეს იხდიდა, რაც აქამდე არასოდეს გადაუხდია. თუმცა გეიმის დარქმევა ცოცხალი მეტისმეტი იქნება; როგორც ვნახეთ, ორად ორი სტუმარი ჰყავდა, ორივე ბაგონი ნიკიფოროვის ყოფილი თანამშრომელი და მისივე ყოფილი ხელქვეითი. სახელდობრ: ერთი ნამდვილი სახელმწიფო მრჩეველი სემიონ ივანოვიჩ შიპულენკო და მეორე ივან ილიჩ პრალინსკი, ისიც ასევე ნამდვილი სახელმწიფო მრჩეველი. სტუმრები დაახლოებით ცხრა საათზე მობრძანდნენ, ჩაი მიირთვეს და ახლა ღვინოს შეექცეოდნენ. ორივემ იცოდა, რომ ზუსტად თორმეტის ნახევარზე მასპინძელს უნდა დაემშვიდობონ, რამეთუ მასპინძელი მისი დღე და მოსწრება სიზუსტის მიმდევარი ბრძანდებოდა. ბარემ ორ სიგყვას მასმეც მოგახსენებთ: კარიერის დასაწყისში იგი ერთი წვრილფეხა, ხელმოკლე მოხელე გახლდათ, მთელი ორმოცდახუთი წელი უშფოთველად ეწეოდა ერთფეროვანი სამსახურის ჭაპანს, მშვენიერად უწყობდა, რა ჩინსაც მიაღწევდა, ჭირივით სძულდა, როცა ვინმე ვარსკვლავებს ეპოტინებოდა ცაში, თუმცა ორი ვარსკვლავი თვითონ უკვე მოეწყვიტა. არ უყვარდა, რა საქმეც უნდა ყოფილიყო, საკუთარი ამრი გამოეთქვა. ბუნებითაც პატიოსანი იყო, ანუ დიდად საძრახისი საქმე არასოდეს ჩაედინა; უცოლოდაც საკუთარმა თავკერძობამ დააბერა, ჭკუა კარგად უჭრიდა, მაგრამ ჭკუის გამოჩენა კი ძალზე ეჯავრებოდა. მეტადრე არ წყალობდა

ფეთხუმსა და აღტაცებული ბუნების ხალხს. სიცოცხლის მიწურულს საბოლოოდ ჩაითრია კეთილმოწყობილი ცხოვრების ტკბილმა, მომადუნებელმა ტალღებმა და მარტობა შეიყვარა. მერე რა, რომ დროდადრო თვითონ დაბრძანდებოდა თავისზე უკეთეს ოჯახებში სტუმრად, საკუთარ სახლში სხვების მოწვევა ახალგაზრდობიდანვე სძულდა. ამ უკანასკნელ ხანს თუ გრანპასიანსს არ უჯდა, სავსებით კმაყოფილი იყო თავისი სასადილო საათის სამოგადოებით და, სავარძელში მთვლემარე, უშფოთველად უსმენდა სადამოობით ბუხრის თავზე შუქის ხუფის ქვეშ მდგარ ამ საათის წიკწიკს. შესახედაობა ფრიად რიგიანი ჰქონდა, სახე მუდამ გაპარსული, კარგად შენახული კაცის პირობაზე ასაკთან შედარებით ახალგაზრდულად გამოიყურებოდა, იმედი იყო, კიდეც დიდხანს იცოცხლებდა. ჯენგლმენურ წესებსაც ბედმიწევნით იცავდა. სადღაც საკმაოდ თბილ ადგილზე იჯდა და რაღაცას ხელს აწერდა. ერთი სიგყვით, ყველა ჩინებულზე ჩინებულ ადამიანად მიიჩნეოდა. თავისი წუთისოფელი მხოლოდ ერთი ოცნება – ანუ სანუკვარი სურვილი ჰქონდა: ბატონკაცური და არა ფულიანი კაცის გემოვნებით ნაგები სახლი ეყიდა. ბოლოს ეს სურვილიც აისრულა: პეგერბურგის მხარეზე ერთი სახლი შეარჩია და იყიდა კიდეც. მართალია, ცოცხალი მოშორებით იყო, სამაგიეროდ კოხტა გახლდათ და თავისი ბაღიც ჰქონდა. ახალი სახლის პაგრონის აზრით, ეს სიმორე უკეთესიც იყო: სტუმრები მაინცდამაინც გულზე არ ეხატებოდა, ხოლო სადმე წასასვლელად მშვენიერი ორადგილიანი შოკოლადისფერი ეგლი ჰქონდა, კიდეც ორი განმორჩილი, მაგრამ ფეხმარდი ლამაზი ცხენი და მეეგლე მიხეი ჰყავდა. ორმოცი წლის განმავლობაში მომჭირნეობით შეძენილი ქონება ძალიან ახარებდა. ამიგომაც, როცა ახალი სახლი იყიდა და იქ გადავიდა, მისმა უშფოთველმა გულმა ისეთი სიამოვნება იგრძნო, სტუმრებიც კი დაპატიჟა თავის დაბადების დღეზე, თუმცა ამ დღეს აქამდე გულდაგულ უმაღავდა ახლო ნაცნობებს. ერთი სტუმრის დაპატიჟებისას თავისი ანგარიშიც ჰქონდა. ახალ სახლში მან ბემო სართული დაიკავა, ხოლო ქვემოთ, ზუსტად ისეთივე წყობით განლაგებული ბინის გაქირავება განიზრახა. ბატონ ნიკიფოროვს სწორედ სემიონ ივანოვიჩ შიპულენკოს იმედი ჰქონდა, მდგმურად დამიდგებოდა, და იმ სადამოს ერთი-ორჯერ კიდეც ჩამოუგდო ამ საკითხზე საუბარი. მაგრამ ბატონ შიპულენკოს გარკვევით ვერაფერი წამოაცდენინა. ამ უკანასკნელსაც დიდი ჭაპანწყევლით მოუხდა ცხოვრებაში გზის გაკაფვა. ეს იყო შავთმიანი და შავქილვაშიანი კაცი, მუდამ ჩაყვითლებული ნაღვლის შეგვეის გამო. ჰქონდა ოჯახი, ბუსავით სულ შინ იჯდა და მთელ სახლს მისი შიშით აკანკალებდა.

სამსახურშიც თავდაჯერებული იყო, მშვენივრად იცოდა, რისი მიღწევა შეეძლო, კიდეც უკეთ – რასაც ვერასოდეს მიაღწევდა. კარგი ადგილი ჰქონდა და სკამზე მაგრად იჯდა. ახალ წესებს, მართალია, ბოლმიანი თვალთ უცქერდა, მაგრამ არც მაინცდამაინც აშფოთებდა ეს ამბავი: ფრიალ ღილი რწმენა ჰქონდა საკუთარი თავისა და ცოცხალი არ იყოს, დამცინავი ღვარძლით უსმენდა ახალ თემებზე ივან ილიჩ პრალინსკის ლაქლაქს. თუმცა მეტ-ნაკლებად ყველანი იყვნენ შეჭიკჭიკებული, ისე რომ, თვით ბაგონმა ნიკიფოროვმაც იკადრა ბაგონ პრალინსკის ახალ წესებზე შედავებოდა. აქ მის აღმატებულება პრალინსკიმეც მინდა ორიოდე სიგყვა მოგახსენოთ, მეგადრე, რომ სწორედ ის გახლავთ ჩემი მოთხრობის მთავარი გმირი. ნამდვილი სახელმწიფო მრჩეველი ივან ილიჩ პრალინსკი ეს ოთხი თვეა, რაც მისი აღმატებულება, ანუ ახალგაზრდა გენერალი გახდა. ასაკითაც ჯერ კიდეც ახალგაზრდა კაცი იყო, ასე ორმოცდასამი წლის. შესახედავად უფრო ახალგაზრდა ჩანდა და უყვარდა კიდეც ახალგაზრდულად თავის მოჩვენება. იცვამდა კოხგად და ღარბაისლურად, განად მალალი, ლამაზი კაცი გახლდათ, ფრიალ ღირსებით აგარებდა საკმაოდ დიდ ორდენს ყელზე, პაგარაობიდანვე ჰქონდა შეთვისებული რამდენიმე დიდკაცური ქცევა, ცოლი არ ჰყავდა და მდიდარი, დიდგვაროვანი ოჯახიშვილის შერთვამზე ოცნებობდა. საოცნებო ჯერაც ბევრი ჰქონდა, თუმცა ჭკუა არ აკლდა. შიგადაშიგ ლაპარაკი უყვარდა და სახელმწიფო მოღვაწის პომებსაც იღებდა. თავად კარგი ოჯახიშვილი იყო, მამა გენერალი ჰყავდა, ყრმობის ნაზი ასაკიდანვე ხავერდ-ბაგისგებში იზრდებოდა, სწავლობდა დიდკაცურ სასწავლებელში. და თუმცა იქიდან ბევრი ვერაფერი ცოდნა გამოიგანა, მაინც იმარჯვა და გენერლობას მიაღწია. უფროსებს ნიჭიერ კაცად მიაჩნდათ და დიდ იმედებსაც ამყარებდნენ. ბაგონ ნიკიფოროვს, ვისი ხელმძღვანელობთაც დაიწყო და თითქმის გენერლობის მიღებამდე განაგრძობდა სამსახურს, თავის დღეში საქმიან კაცად არ ჩაუთვლია და არც იმედი დაუმყარებია მასზე. მაგრამ ის კი მოსწონდა, რომ პრალინსკი კარგი ოჯახიშვილი და შეძლებული კაცი იყო, ანუ დიდი სახლი ჰქონდა, მკვიდრად ნაგები, ჰყავდა მმართველი, ენათესავებოდა არცთუ პაგარა ხალხს და გარდა ამისა ჩინებული თავდაჭერა იცოდა. ოღონდაც გულში ზედმეტად დიდი წარმოდგენისა და ქერქეცობისთვის პრაზავდა. თავად პრალინსკიც გრძნობდა ხოლმე ხანდახან, რომ თავმოყვარე იყო და ბევრ ისეთ რამეს თაკილობდა, რაც არ უნდა ეთაკილა. საკვირველია და, მოგჯერ საოცარი სინდისის ქენჯნა და რალაც სინანული აიგანდა. გულში მწარედ გაჰკრავდა ფიქრი, რომ არც ისე მაღლა-მაღლა

დაფრენს, როგორც თვითონ ჰგონია. ამისთანა წუთებში, ასე განსაჯეთ და, რაღაც ჭმუნვა აიგანდა, მეტადრე თუ ბუასილი შემოუტევედა. თავის ცხოვრებას უიმედოდ მიიჩნევდა, აღარც თავისი სახელმწიფო მოღვაწის ნიჭი სწამდა, ცხადია, მხოლოდ გულში, საკუთარ თავს პარლერს, ანუ ყბელს ეძახდა, რაც ფრიად სასახელო იყო მისთვის, მაგრამ ხელს სულაც არ უშლიდა ნახევარი საათის შემდეგ კვლავ ამაყად აეწია თავი და ჯიუტად და მედიდურად ერწმუნა, რომ კიდევ მოასწრებდა საკუთარი ნიჭის გამოვლენას და არათუ წარჩინებული მოხელე, სახელმწიფო მოღვაწეც გახდებოდა, ვის სახელს დიდხანს არ დაივიწყებდა რუსეთი. შიგადაშიგ დიდების კვარცხლბეკებიც ელანდებოდა. აქედან ჩანს, რაოდენ შეუძლებელს ეპოგინებოდა, თუმცაღა გულში ღრმად და ცოცხად არ იყოს, შიშითაც მაღავედა ამ გაურკვეველ ოცნებებსა და იმედებს. რაღა ბევრი გაევაგრძელო და, ეს გახლდათ პატიოსანი და, ასე განსაჯეთ, პოეტური სულის კაციც. უკანასკნელ წლებში უფრო და უფრო გაუხშირდა იმედგაცრუების მტკივნეული წუთები, მეგისმეტი გაღიზიანება და ეჭვიანობა დასჩემდა და ყოველი შეკამათება სწყინდა. მაგრამ განახლებულმა რუსეთმა უეცრად დიდი იმედი აღუძრა, ხოლო გენერლობამ ყველაფერი დააგვირგვინა. კაცს სიმხნევე მოემბა, წელში გაიმართა, თავი ასწია. ერთბაშად ენამჭევრობის გრფიალმა აიგანა, გასაოცარი სისწრაფითა და გზნებით ათვისებულ ახალ იდეებზე გაუთავებლად ლაპარაკობდა. მთელ ქალაქს შემოუვლიდა, ოღონდ კი ლაპარაკის საშუალება მისცემოდა და ბევრ ოჯახშიც თავზე ხელაღებული ლიბერალის სახელი გაითქვა, რაც ძალიან სიამოვნებდა. ამ საღამოს ოთხმა ჭიქა შამპანურმა მეგისმეგად აუშალა ლაპარაკის საღერღელი. გადაწყვიტა თავის რწმენაზე მოექცია ბატონი ნიკიფოროვი, რომელსაც დიდი ხანია აღარ შეხვედრია, მაგრამ ყოველთვის პატივს სცემდა და უჯერებდა კიდევ ყველაფერს. ეს კია, რატომღაც ძველი ამრების კაცად თვლიდა და ამიგომ გასაოცარი სიფიცხით შეუგია. ბატონი ნიკიფოროვი თითქმის არაფერში შედავებია, მხოლოდ მზაკვრული იერით უსმენდა, თუმცა კი საუბრის საგანი მართლაც აინტერესებდა. გაფიცხებული პრალინსკი, რომელსაც ეგონა, ცხარე კამათი გვაქვსო, იმაზე ხშირად ეწაფებოდა სასმელს, ვიდრე საჭირო იყო. ნიკიფოროვიც უმაღ ბოთლს დაავლებდა ხელს და სასმისს უვსებდა. ეს კი უკვე რატომღაც ძალიან სწყინდა პრალინსკის, მეტადრე, რომ მის გვერდით მჯდომი შიპულენკო, ვისაც იგი განსაკუთრებული მიზლით უცქერდა, უფრო მეტიც, მისი გესლისა და ღვარძლის გამო კიდევ უფრო ხოდა, მეგისმეგად ვერაგულად დუმდა და უფრო ხშირად იკრიჭებოდა, ვიდრე საჭირო იყო. `ესენი, მგონი, ლაწირაკად

მთელიან~, _ თავში გაჰკრა ივან ილიჩს. _ არა, ბაგონებო, ღროა, რა ხანია უკვე ღროა, _ განაგრძობდა ეშში შესული გენერალი, _ კიდეც დაგვიგვიანდა. ჩემი აზრით, ჰუმანურობა, ხელქვეითებთან ჰუმანურობა უპირველესი საქმეა, არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ისინიც ადამიანები არიან. ჰუმანურობა ყოველის მსხნელი და ყოველის გადამრჩენია... _ ხი-ხი-ხი-ხი! _ გაისმა სემიონ ივანოვიჩის სავარძლიდან. _ ვერ გამიგია, ასე რაგომ გვიწყრებით, _ თავაზიანი ღიმილით შეეკამათა ბოლოს სტეფან ნიკიფოროვიჩი, _ გამოგიცყდებით, ივან ილიჩ, და აქამდე ვერ გამიგია, თუ რას გვიხსნი. თქვენ ჰუმანურობას ანიჭებთ პირველ ადგილს. მაშასადამე, კაცთმოყვარეობას, არა? _ ღიას, თუნდაც კაცთმოყვარეობას. მე... _ მომითმინეთ ცოგა. რამდენადაც მესმის, საქმე მარგო ეს როლი გახლავთ. კაცთმოყვარეობა ყოველთვის მართებს ადამიანს. რეფორმა კი მარგო ამით არ ისაზღვრება. მან წამოჭრა უამრავი საკითხი, რაც გლეხობას, სასამართლოებს, მეურნეობას, მოიჯარაღეებს, მნეობას თუ... სხვასა და სხვას შეეხება. ასე რომ, ყველაფერმა ერთად შეიძლება წარმოქმნას, ასე ვთქვათ, დიდი მერყეობა. აი, რა გვაშინებს ჩვენ, და არა მარგო ჰუმანურობა... _ საქმე უფრო ღრმად გახლავთ, ბაგონო ჩემო, ღიას, _ ჩაურთო ბაგონმა შიპულენკომ. _ ღიასაც მესმის და ნურც ის გეწყინებათ, სემიონ ივანოვიჩ, თუ საგნების ღრმად ჩაწვდომაში არ ჩამოგრჩებით, _ გესლიანად და მეგისმეგად მკვახედ მიუგო ივან ილიჩმა, _ ოღონდაც მაინც გავბედავ და შევნიშნავ, სტეფან ნიკიფოროვიჩ, რომ ვერც თქვენ გამიგეთ... _ ვერ გაგიგეთ, ბაგონო ჩემო. _ მე კი მწამს და მუდამ იმ აზრს ვადგავარ, რომ ჰუმანურობა და სწორედ ხელქვეითთან ჰუმანურობა, მოხელე იქნება იგი, მწერალი, ყმა თუ გლეხი, შეიძლება, ასე ვთქვათ, მოსალოდნელ რეფორმათა თუ საერთოდ განახლების ქვაკუთხედად გამოდგეს. რაგომ? იმიგომ. აი, მაგალითისთვის სილოგიზმი: მე ჰუმანური ვარ, მაშასადამე, ხალხს ვუყვარვარ. მენდობიან, სწამთ ჩემი, მაშასადამე, ვუყვარვარ... თუმცა არა, მე მინდა ვთქვა, რომ თუ სწამთ, მაშასადამე, რეფორმასაც იწამებენ, ასე ვთქვათ, საქმის არსს ჩასწვდებიან, ასე ვთქვათ, ერთმანეთს მნეობრივად გადაეხვევიან და მეგობრულად, საფუძვლიანად გადაწყვეტენ ყველაფერს. რა გაცინებთ, სემიონ ივანოვიჩ? გაუგებარია? ბაგონმა ნიკიფოროვიჩმა უხმოდ აზიდა წარბები; გაკვირვებული ბრძანდებოდა. _ მე მგონი, მდემეგი დავლიე, _ გესლიანად ჩაურთო ბაგონმა შიპულენკომ, _ ამიგომაც ცოგა დაფლუნგდი. ასე ვთქვათ, გონება დამიბნელდა, ღიას. პრალინსკის შეაჟრჟოლა. _ ვერ გავუძლებთ, _ უეცრად წარმოთქვა მცირეოდენი ჩაფიქრების შემდეგ ნიკიფოროვიჩმა.

– როგორ თუ ვერ გავუძლებთ? – ჰკითხა ამ უეცარი და მოკლე შენიშვნით სახგად დარჩენილმა ივან ილიჩმა. – დიას, ვერ გავუძლებთ. – ნიკიფოროვმა აღარ ისურვა უფრო ვრცლად განმარტა. – არა, ბატონო, ჩემს თავზე პასუხს მე ვაგებ. – ცოტა არ იყოს დაცინვით შეესიგყვა ივან ილიჩი. იმავე წუთს საათმა თორმეცის ნახევარი ჩამოჰკრა. – სტუმრობასაც თავისი დრო აქვს, – თქვა ბატონმა შიპულენკომ და ასადგომად წამოიწია. მაგრამ ბატონმა პრალინსკიმ დაასწრო, წამოდგა და ბუხარზე ჩამოდებული თავისი სიასამურის ქული აიღო. ნაწყენი იყურებოდა. – მაშ, მოიფიქრებთ, სემიონ ივანიჩ? – უთხრა გაცილებისას ნიკიფოროვმა. – ბინაზე ბრძანებთ? მოვიფიქრებ, მოვიფიქრებ. – თუ მოიფიქრებთ, მაშინვე მაცნობეთ. – სულ საქმეებზე წუხხართ? – თავაზიანად და ოდნავ ლაქუცით შენიშნა პრალინსკიმ და ქული აათამაშა. ისე ეჩვენა, თითქოს მისი აქ ყოფნა აღარავის ახსოვდა. ნიკიფოროვმა წარბები აზიდა და აღარაფერი თქვა, აქაოდა, სტუმრებს არ გაკავებთო. სემიონ ივანიჩი საჩქაროდ დაემშვიდობა. `კი ბატონო... რახან უბრალო თავაზიანობის არაფერი გესმით... თქვენი ნებაა~, – გადაწყვიტა გუნებაში პრალინსკიმ და თითქმის დაუღვერად გაუწოდა ხელი ნიკიფოროვს. შემოსასვლელში ძვირფას, მსუბუქ ქურქში რომ გაეხვია, რაგომდაც თვალი აარიდა სემიონ ივანიჩის გაქუცულ ენოგს. ორივე კიბეზე დაეშვა. – მგონი, გაგვინაწყენდა ბებერი, – ჩაულაპარაკა პრალინსკიმ დადუმებულ სემიონ ივანიჩს. – არა მგონია, ვითომ რა მიზეზით? – მიუგო იმან ღინჯად და ცივად. `ყურმოჭრილი ყმა!~ – გაივლო გულში ივან ილიჩმა. პარმალზე სემიონ ივანიჩს თავისი მარხილი მოჰგვარეს, შიგ შეუხედავი გრედანა ცხენი ება. – ეს რა უბედურებაა! სად ეშმაკებში წაიყვანა გრიფონმა ჩემი ეგლი! – შესძახა ივან ილიჩმა, როცა თავისი ეგლი ვერ დაინახა. აქეთ ეცა, იქით ეცა, – ეგლი არა და არ ჩანდა. სგეფან ნიკიფოროვიჩის მსახურმა არაფერი იცოდა. ჰკითხეს სემიონ ივანიჩის მეეგლე ვარლამს, იმან უპასუხა, სულ აქ გრიალებდა, ეგლიც აქ იდგა, ახლა კი სადღაც გაქრაო. – უმსგავსობაა! – ბრძანა შიპულენკომ, – გნებაეთ, მიგიყვანთ? – ეს რა გათახსირებული ხალხია! – გაცოფებით შეჰყვირა პრალინსკიმ. – აკი მთხოვა მაგ წუპაკმა, ქორწილში გამიშვიო. აქ, პეგერბურგის მხარეს ვიღაც მაგისი ნათლიდედა თხოვდება თურმე, ჯანდაბას მისი თავი. სასტიკად ავუკრძალე, ფეხი არ მოიცვალო-მეთქი. სანაძლეოს ჩამოვალ, თუ იქ არ წაეთრია! – მართლაც იქ წავიდა, – ჩაურთო ვარლამმა, – თქვა კი, ერთ წამში აქ გავჩნდებიო, ანუ დროზე მოვალო. – აბა, აბა! თითქოს გული მიგრძნობდა! დამაცადოს ერთი! – ერთი-ორჯერ

პოლიციაში გააწკეპლინეთ, მაშინ ისწავლის ჭკუას, _ თქვა სემიონ ივანიჩმა. _ მაგაზე ნუ წუხხართ, სემიონ ივანიჩ! _ თუ გნებავთ, მართლა მოგიყვანთ. _ ბელნიერად იმგზავრეთ, გმადლობ. სემიონ ივანიჩი წავიდა. ივან ილიჩი ფეხით გაუყვა გზას. ძალიან გაბრაზებულ გუნებაზე იყო. `ახლა კი მორჩა, ახლა მე ვიცი შენი ამბავი, არამზადავ! ჯიბრზე ფეხით წავალ, რომ შეგრცხვეს და შეგეშინდეს! მოეთრევი და გაიგებ, ბატონი ფეხით წავიდაო... უნამუსო!~

პრალინსკის თავის დღეში ასე არავინ ულანძღავს, მაგრამ გულზე გახეთქილი და თანაც შეზარხოშებული იყო. რაკი სმა არ უყვარდა, რაღაც ხუთი-ექვსი ჭიქა უკვე თავში აუვარდა. ისე კი მშვენიერი საღამო იდგა. ყინავდა, მაგრამ ქარი არ ქროდა და საოცარი სიწყნარე სუფევდა. ცა ვარსკვლავებს მოეჭვდა. სავსე მთვარე ნაზ ვერცხლისფერ შუქში ხვევდა მიდამოს. ივან ილიჩს ორმოცდაათიოდე ნაბიჯის გავლის შემდეგ სულ დაავიწყდა თავისი გასაჭირი, ისე იმოქმედა ამ მშვენიერმა საღამომ. საოცრად სასიამოვნო გრძნობამ შეიპყრო. შექეფიანებულ ადამიანს ხომ გუნება სწრაფად ეცვლება. უკაცრიელ ქუჩაში უშნო ხის სახლებიც კი მოეწონა. `კარგია, ფეხით რომ წამოვედი, _ ფიქრობდა გუნებაში, _ გრიფონისთვისაც კარგი გაკვეთილია და მეც ვისიამოვნე. რა ვუყოთ მერე? დიდ პროსპექტზე ხელად ვიშოვი მეეგლეს. მშვენიერი ღამეა! რა პაგარა სახლებია აქ. ეგყობა, წვრილფეხა მოხელები ცხოვრობენ... ვაჭრებიც ალბათ... ოჰოჰო, სტეფან ნიკიფოროვიჩ! მერედა რა დამყაყებული ხალხია ეს ბებრუცუნები! დიახ, დიახ, ბებრუცუნები, თუმცა ჭკუას ვერ წაართმევ, საღი ამრი აქვთ, საგნების ფხიზელი, პრაქტიკული გაგება; მაგრამ დაბერდნენ, დაბერდნენ კია! აღარა აქვთ... მოიცა, რა ჰქვია! ერთი სიგყვით, რაღაც აკლიათ... ვერ გაუუძლებთო! ნეგავ რა იგულისხმა? დაფიქრდა კიდეც ამის თქმისას. თუმცა მე კი სრულებით ვერ გამიგო. ან რა იყო გაუგებარი? უფრო ძნელია ვერ გაიგო, ვიდრე გაიგო. რაც მთავარია, გულით მწამს. ჰუმანურობა... კაცთმოყვარეობა. ადამიანი თავის თავს დაუბრუნო... აღუდგინო საკუთარი ღირსება და მაშინ... მზა მასალით შეუდგე საქმეს. მგონი, ნათელია! დიახ, ბატონო! ნუ გეწყინებათ, თქვენო აღმაგებულებავ, და სილოგიზმი აიღეთ: მაგალითად, შევხვდით ერთ მოხელეს, ღარიბს, დაბეჩავებულს. `აბა... ვინ ხარ?~ `მოხელე~. ძალიან კარგი, მოხელე. შემდეგ: `რა მოხელე ხარ?~ ესა და ეს. `მსახურობ?~ _ `ვმსახურობ!~ `გინდა ბელნიერი იყო?~

– `მინდა~. `რა არის საჭირო ბედნიერებისთვის?~ ეს, ეს და ეს. `რაგომ?~ იმიტომ... ჰოდა, ამ კაცს ჩემი ორი სიგყვიდან ესმის: ეს უკვე ჩემია, ასე ვთქვათ, უკვე გავაბი ბადეში, როგორც მინდა, ისე ვაგრიალე, ესე იგი მისივე სიკეთისთვის. დიდი წუპაკი ვინმეა ეს სემიონ ივანიჩი! ან რა წუპაკი სიფათი აქვს... პოლიციაში გააწკეპლინეო, – განგებ მითხრა.

– არა, ძმაო, თუ გინდა, შენ გაწკეპლე, მე ვერ გავწკეპლავე. გრიფონს სიგყვით მოვუვლი, საყვედურებით მოვიყვან ჭკუაზე, მაშინ იგრძნობს. წკეპლას რაც შეეხება, ჰმ... ეს საკითხი გადაუწყვეტელი რჩება, ჰმ... ემერანსთან ხომ არ შემეველო? ეს ოხერი წანწალები! – შესძახა მან, ფეხი რომ დაუცდა. – საგახგო ქალაქიც ამას ჰქვია! განათლებაც ამას ჰქვია! კაცი ფეხს მოიგებს. ჰმ, უჰ, უჰ, როგორ მძულს ეს სემიონ ივანიჩი, დიდი წუპაკი სიფათი აქვს. ჩაიხითხითა, წელან რომ ვთქვი: მნეობრივად გადაეხვევიან-მეთქი. დიახაც გადაეხვევიან, რა შენი საქმეა? ნუ გეშინია, შენ მაინც არ გადაეხვევი; გლესს უფრო გადაეხვევი... გლესი თუ შემხვდა, ღველაპარაკები კიდევ. თუმცა მთვრალი ვიყავი და იქნებ ისე ვერა ვთქვი. მგონი, ახლაც ისე ვერ ვამბობ... ჰმ. თავის დღეში აღარ დავლევ. იყბელებ, იყბელებ საღამოს და მეორე დღეს ნანობ. მე რა, ხომ არ ვბანცალებ... თუმცა ყველა კაი არამზადა! ასე არეულად, უთავბოლოდ მსჯელობდა ივან ილიჩი და გზას მიჰყვებოდა. სუფთა ჰაერმა იმოქმედა და გუნება აუშალა. ხუთიოდე წუთის შემდეგ დამშვიდდებოდა და ძილი მოუნდებოდა. მაგრამ უცბად დიდი პროსპექტიდან თითქმის ორ ნაბიჯზე მუსიკის ხმა მოესმა. მიიხედ-მოიხედა. ქუჩის მეორე მხარეზე ერთ ძველ, ერთსართულიან გრძელ ხის სახლში დიდი ქეიფი იყო. ბუბუნებდა ვიოლინოები, წრიპინებდა კონგრაბასი, აჭყვიგინებდა ფლეიტა კადრილის მხიარულ ჰანგს. ფანჯრებთან მაყურებლები მიმდგარიყვნენ, მეტწილად დაბამულთავსაფრიანი დედაკაცები და დარაბის ჭუჭრუტანებში იჭყიტებოდნენ, რამე დავინახოთო. შიგ ალბათ დიდი მხიარულება სუფევდა. მოცეკვავეთა ფეხების ბრაგუნს მეორე მხარეს გაიგონებდი. ივან ილიჩმა შორიახლოს უბნის პოლიციელს მოჰკრა თვალი და მისკენ წავიდა. – ეს ვისი სახლია, ძმაო? – ჰკითხა და მუსგად იმდენზე გადაიღვლა ძვირფასი ქურქი, რომ პოლიციელს კისერზე დაკიდებული საკმაოდ დიდი ორდენი დაენახა. – მოხელე ფსელდონიმოვის გახლავთ, რეგისტრატორის, ბაგონო, – მიუგო უბნის პოლიციელმა და წინ გაეჭიმა. ორდენი უმაღ შეამჩნია. – ფსელდონიმოვის? ვაჰ! ფსელდონიმოვის... ვითომ რა? ცოლს თხოულობს? – თხოულობს, თქვენო მაღალშობილებავ, გიგულოვანი მრჩეველის ქალს თხოულობს. გვარად მლეკოპიგაევისა... გამგეობაში მსახურობდა. ამ სახლს მზითვში

აძლევს თავის ქალს. _ მაშ, ეს უკვე ფსელდონიმოვის სახლია და არა მლეკოპიგაევის? _ ფსელდონიმოვის, თქვენო მაღალშობილებავ. მლეკოპიგაევის იყო, ახლა ფსელდონიმოვის გახლავთ. _ ჰმ. იმიტომ გეკითხები, ძმაო, რომ მისი უფროსი ვარ. იმ უწყების გენერლის, სადაც ფსელდონიმოვი მსახურობს. _ ეგრე გახლავთ, თქვენო აღმატებულებავ. _ პოლიციელი უფრო გაიჯგობა. ივან ილიჩი კი ჩაფიქრდა. რაღაცას იხსენებდა... ჰო, ჰო, ფსელდონიმოვი მართლა მის უწყებაში მუშაობდა, სწორედ მისივე კანცელარიაში; იმ პაგარა მოხელეთაგანი იყო, ვისი ჯამაგირი თვეში ათ მანეთს არ აღემატებოდა. პრალინსკიმ დიდი ხანი არაა, რაც კანცელარია ჩაიბარა. ამიტომ ყველა თავისი ხელქვეითი შეიძლება არც ხსომებოდა, მაგრამ ფსელდონიმოვი კი დაამახსოვრდა და ისიც მისი გვარის წყალობით. მაშინვე თვალში ეცა და დაინგერესდა ამ გვარის პაგრონისთვის კარგად შეეხება. ახლა მოაგონდა, რომ ჯერ სულ ახალგაზრდა ბიჭი იყო, ჰქონდა გრძელი კეხიანი ცხვირი, ღია ქერა ბურბგი თმა, გამჭლეული, ნაშიმშილევი სახე. ეცვა უბადრუკი ვიცმუნდირი და კიდეც უფრო სამარცხვინო შარვალი. გაახსენდა, მაშინვე რომ გაიფიქრა, რა იქნება, თუშნით მეტი მივცეთ ამ საცოდავს, უქმებუ მანც გამოძღესო? მაგრამ რახან ამ საცოდავს თავპირი ჩამოსტიროდა და გამოხედვაც უსიამო, მიზღის მომგვრელი ჰქონდა, ეს კეთილი ბრახვა თავისთავად გაქრა და ფსელდონიმოვიც ჯილდოს გარეშე დარჩა. ჰოდა, კიდევაც გაუკვირდა, როცა ამ ფსელდონიმოვმა ერთი კვირის წინ თხოვნა შემოიგანა, ცოლს ვირთავო. ივან ილიჩს გაახსენდა, რომ რაგომღაც ვერ მოიცალა ამ საქმის დაწვრილებით გასარჩევად და ქორწილის საქმე ბერელედ, სახელდახელოდ გადაწყდა. მაგრამ ის კი კარგად ახსოვდა, რომ ფსელდონიმოვი მშითვად ხის სახლს და ორმოც თუმან ნაღდ ფულს იღებდა. ამ გარემოებამ მაშინაც გააოცა. ისიც ახსოვდა, რომ ფსელდონიმოვისა და მლეკოპიგაევის გვარების შეერთებაზე კიდევაც წაიოხუნჯა. მოიგონა ეს ყველაფერი და უფრო მეტად ჩაფიქრდა. მოგეხსენებათ, რომ თავში ზოგჯერ უამრავი ფიქრი გაგირბენს თვალის დახამხამებაში რაღაც შეგრძნების სახით, რაც ადამიანისა და მით უმეტეს ლიგერაგურის ენაზე ძნელად გადმოითარგმნება. მაგრამ მანც შევეცდებით ჩვენი გმირის ეს შეგრძნება გადმოითარგმნოთ და მკითხველს თუნდაც ამ შეგრძნებათა არსი მივაწოდოთ, ასე ვთქვათ, ის, რაც მთავარია და თან სიმართლესაც ჰგავს. რამეთუ ჩვეულებრივ ენაზე გადმოითარგმნილი ჩვენი ბევრი შეგრძნება დაუჯერებელი შეიძლება მოეჩვენოს კაცს. ამიტომაც უჩინარნი რჩებიან ისინი ქვეყნისთვის, მიუხედავად იმისა, რომ ყოველ ჩვენგანს

აქვს. რაღა თქმა უნდა, პრალინსკის შეგრძნება და ფიქრები ცოცხალი არეული გახლდათ, თუმცა კარგად მოგეხსენებათ, რაგომაც. `ეჰ! კაცმა რომ თქვას, ლაპარაკში ვერაფერს გვაჯობებს, მაგრამ საქმე საქმეზე რომ მიდგეს, კაპიკია ჩვენი ფასი. აი, მაგალითად, თუნდაც ეს ფსელდონიმოვი ავიღოთ: კაცმა ჯვარი დაიწერა, ეკლესიიდან გულაჩქროლებული მოვიდა, იმედით, მოლოდინით აფორიაქებული... ეს მისი ცხოვრების უნეტარესი დღეა... ახლა სტუმრებს დაფუსფუსებს, ქეიფს მართავს – მართალია, უბრალოსა და ღარიბულს, სამაგიეროდ მხიარულსა და გულწრფელს. ნეტავ რა მოუვა, რომ გაიგოს, მე, მისი უფროსი, მისი ყველაზე დიდი უფროსი ამ წუთს მის სახლთან ვდგავარ და მუსიკას ვუსმენ! მართლა რა მოუვა, ჰა? არა, მართლა რა დაემართება, რომ უცებ ავღგე და შევიდე? ჰმ... ცხადია, ჯერ დაფეთდება, დაბნეულობისგან ენა ჩაუვარდება. ჩემი მისვლა ხელს შეუშლის, იქნებ ყველაფერი ჩაუშალოს... დიახ, დიახ, სწორედ ასე მოხდება, ვინმე სხვა გენერალი რომ შევიდეს, მხოლოდ მე არა... საქმეც ისაა, ვინც გინდა, ჩემ გარდა... დიახ, სტეფან ნიკიფოროვიჩ! წელან თქვენ ვერ გამოგეთ. მაგრამ აჰა, ბაგონო, უცყუარი მაგალითიც. დიახ, ბაგონო, ჩვენ, ყველანი, ბევრს გაფეხვით ჰუმანიზმზე, გმირობის ჩაღწევა კი არავის შეგვიძლია. რა გმირობის? რა და ასეთის. აბა განსაჯეთ: სამოგადოების წევრების ახლანდელი დამოკიდებულების დროს ჩემი შესვლა, დიახ, დიახ, ჩემი შესვლა ღამის პირველ საათზე ჩემი ხელქვეითის, ათმანეთიანი რეგისტრატორის ქორწილზე ხომ არეულობას გამოიწვევს, ეს ხომ იდეათა შეგრილებაა, პომპეის უკანასკნელი დღე, ღომხალი! ამას ვერაფერს გამოგებს. სტეფან ნიკიფოროვიჩი მოკვდება და ვერ გაიგებს. აკი თქვა: ვერ გაუძლებთო. დიახ, თქვენ ვერ გაუძლებთ, იმიტომ, რომ დაბერდით, იმიტომ რომ დამბლადაცემულები ხართ, იმიტომ, რომ დამყაყდით ხალხი, მე კი გა-ფუ-ძლებ! მე გადავაქცევ პომპეის უკანასკნელ დღეს ჩემი ხელქვეითებისთვის უნეტარეს დღედ, გაუგონარ საქციელს – ჩვეულებრივ, პაგრიარქალურ, მაღალი მწიგნობის საქმედ. როგორ? როგორ და ასე. აბა, ყური მიგდეთ... დიახ... ვთქვათ და, შევედი: – ყველა სახგად რჩება, ცეკვები წყდება, დაფეთებული მიცქერიან, უკან-უკან იხევენ. ასე, ბაგონო, მაგრამ აქ ჩემს თავს ვაჩენ; პირდაპირ მივადგები შეშინებულ ფსელდონიმოვს და ალერსიანი ღიმილით უბრალოდ ვეცხვი: `ასეა და ასე-მეთქი საქმე, მის აღმაგებულება სტეფან ნიკიფოროვიჩთან გახლდით, ვგონებ, იცი, აქ მემობლად ცხოვრობს...~ შემდეგ ისე, ხუმრობით ვყვები გრიფონის ამბავს. გრიფონიდან იმაზე გადავდივარ, როგორ წამოვედი ფეხით: `ჰოდა, მუსიკა გავიგონე,

პოლიციელს ვკითხე და შევიტყვე, რომ ცოლს თხოულობ, ძმაო. ვიფიქრე, მოდი, ჩემს ხელქვეითთან შევალ, დაეხედავ, ჩემი მოხელეები როგორ ილხენენ და... ქორწინდებიან. მე მგონი, არ გამაგლებ!~ გამაგლებო! როგორი მოსასმენია ხელქვეითისთვის. რის გაგლება, რა გაგლება! მგონი, ჭკუაზე შეცდება კაცი, ჯარასავით დაგრიალდება, უმაღლეს საფარდელში ჩამსვამს, ალგაცებისგან აცახცახდება, პირველ წუთს გონზეც ვერ მოვა!.. განა რა უნდა იყოს ამ საქციელზე უბრალო და მოხდენილი! რისთვის შევედი? ეს სხვა საკითხია! ეს უკვე, ასე ვთქვათ, საქმის მწიკდი მხარეა. აქ მარხია ძაღლის თავი! ჰმ... რაზე ვფიქრობდი? ჰოო! რა თქმა უნდა, ყველაზე საპატიო სტუმართან დამსვამენ, ვინმე გიგულოვანი მრჩევლის თუ გადამღვარი შგაბსკაპიგნის გვერდით, მათ წითელცხვირა ნათესავთან... დიდებულად ჰყავს ალწერილი ეს თავისებური ხალხი გოგოლს. რასაკვირველია, პაგარძალსაც გამაცნობენ. მეც შევაქებ, სტუმრებს გავამხნეებ. ვთხოვ, არ მოგერიდოთ, იმხიარულეთ, იცეკვეთ-მეთქი, ვოხუნჯობ, ვიცინი, მოკლედ _ თავაზიანად და საამურად ვიქცევი, როგორც ყოველთვის, თუ ჩემი თავის კმაყოფილი ვარ... ჰმ... საქმეც ისაა, რომ, მგონი, ცოცხალი კიდეც... არა, მთვრალი კი არა, ასე ვთქვათ... ...რასაკვირველია, ჯენტლმენის პირობაზე ყველას ისე ვიქცევი, როგორც ჩემს გოლსა და სწორს, განსაკუთრებულ პატივს არ ვითხოვ... მაგრამ რაც შეეხება მწიკდი მხარეს, ეს სხვა საქმეა: ისინი მიხვდებიან და დააფასებენ... ჩემი საქციელი გაუღვიძებთ ყველა კეთილშობილურ გრძობას... ჰოდა, დავრჩები ნახევარი საათი... ჰა, ერთი საათი. ცხადია, ვახშამზე წამოვალ. იცოცხლე, დაბზრიალდებიან, რას არ შეწვავენ და გამოაცხობენ, წელში გადაგყდებიან ხვეწით, მე კი მხოლოდ ერთ სასმისს დავლევე, დავლოცავ, ხოლო ვახშამზე უარს ვიტყვი. საქმეები მაქვს-მეთქი, მოვიმიბეზებ. `საქმეებს~ რომ ვიტყვი, ყველას სახე დაუგრძელდება და მოწიწება გადაეფინება. ეს ჩემგან თავაზიანი შეხსენება იქნება, თუ რა სხვაობაა ჩვენ შორის. ცა და დედამიწა. არა, კი არ მინდა ვაგრძობინო, მაგრამ ხომ მაინც საჭიროა... რაც უნდა თქვა, მწიკდივინაც აუცილებელია, თუმცა მაშინვე გავიღიმებ, გავიცინებ კიდეც და ყველანი გამხნევდებიან... პაგარძალსაც ისევე გავეხუმრები; ჰმ... იმასაც გადავუკრავ, ზუსტად ცხრა თვის თავზე ნათლიად გესტუმრებით-მეთქი. ჰეჰე! ის ალბათ ამ ღროისთვის მოილოგინებს. ეგენი ხომ კურდღლებივით მრავლდებიან. ყველა გადაიხარხარებს, პაგარძალი გაწითლდება. მე გრძობით ვაკოცებ შუბლზე, დავლოცავ... და მეორე დღეს ჩემი გმირობის ამბავი მთელ კანცელარიას მოეფინება. მეორე დღეს კვლავ მკაცრი გავხდები, მეორე დღეს კვლავ

მომთხოვნი ვიქნები, შეუბრალებელიც კი, მაგრამ ჩემი გულის ამბავი უკვე ყველას ეცოდინება. გაიგებენ, ვინც და რაც ვარ; უფროსის კვალობაზე სასტიკია, როგორც ადამიანი კი ანგელოზიო!~ და გავიმარჯვებ კიდევ. დიდი არაფერია, მაგრამ ამ საქციელით, თქვენ რომ თავშიც არ მოგივათ, ეგენი უკვე ბაღში გავხვიე, ეგენი უკვე ჩემები არიან, მე _ მამა, ისინი _ შვილები... აბა, თუ ვაჟკაცი ხართ, მობრძანდით და ასე მოიქეცით, თქვენო აღმაგებულება, სტეფან ნიკიფოროვიჩ... .. იცით კი, ან გესმით, რომ ფსელღონიმოვი მერე თავის შვილებს მოუყვება, თვით გენერალმა როგორ იქეიფა მის ქორწილში! მისი შვილები თავიანთ შვილებს მოუყვებიან, ისინი შვილიშვილებს და ასე წმიდათაწმიდა ანეკლოგად გავრცელდება ეს ამბავი, წარჩინებულმა მოხელემ და სახელმწიფო მოღვაწემ (იმხნისთვის კი ერთიც ვიქნები და მეორეც) როგორ გახადა ისინი ღირსად... მე ხომ ამით დაბეჩავებულს მნებობრივად წელში გავმართავ, მე ხომ მას საკუთარი თავის რწმენას დაეუბრუნებ... ის ხომ თვეში ერთ თუმანს იღებს!.. მე რომ ხუთჯერ ან ათჯერ ასერივად მოვიქცე, საქვეყნოდ ცნობილი გავხდები... ყველას გულზე დავეხატები. ამისთანა ცნობილი სახელით კი, ღმერთმა იცის, რას არ მოიხვეჭს კაცი!..~ ასე თუ ამდაგვარად მსჯელობდა ბაგონი პრალინსკი (ბაგონებო, განა ამისთანებს იგყვის ადამიანი თავის გულში, მეტადრე ესოდენ უცნაურ გარემოებაში). ამ ფიქრებმა გაურბინა რაღაც ნახევარი წუთის განმავლობაში თავში და იქნებ მართლა ამ ოცნებებით დაკმაყოფილებულიყო, იქნებ მხოლოდ გულში შეერცხვინა სტეფან ნიკიფოროვიჩი, შემდეგ კი არხეინად წასულიყო შინ და მშვიდად დაეძინა. მერედა რა კარგად მოიქცეოდა! მაგრამ ვაი რომ, ეს მხოლოდ წუთი იყო, უცნაური წუთი. თითქოს ჯიბრბე სწორედ იმ წუთს მოჩახახახებულმა წარმოსახვამ უეცრად სტეფან ნიკიფოროვიჩისა და სემიონ ივანოვიჩის გაბლენძილი სახეები დაუხატა. _ ვერ გავუძლებთ! _ გაიმეორა სტეფან ნიკიფოროვიჩმა და ქედმაღლურად გაიღიმა. _ ხი-ხი-ხი! _ ბანი მისცა სემიონ ივანოვიჩმა ბილწზე ბილწი ღიმილით. _ აბა ვნახოთ, თუ ვერ გავუძლებთ! _ გადაწყვეტით თქვა ივან ილიჩმა და სახეზე სისხლი მოაწვა. მერე წანწალიდან ჩამოვიდა, მტკიცედ გადაჭრა ქუჩა და თავისი ხელქვეითის, რეგისტრატორ ფსელღონიმოვის სახლს მიაშურა. იგი წერას აეგანა, მას ბედისწერა მიაქროლებდა. მხნედ შევიდა ღია ჭიშკარში და მიზლით ჰკრა ფეხი პაგარა, გაბანჯგვლულ ფინიას, რომელიც უფრო თავის გამოსაჩენად, ვიდრე საქმისთვის, ჩახრინწული ყეფით შეუვარდა ფეხებში. გადახურულ პარმალამდე ფიცარნაგით მიაღწია. შემდეგ აიარა დაძველებული კიბე და პაწაწკინგელა შესასვლელში ამოყო თავი. იქ,

სადაც კუთხეში სანთლის ნამწვი თუ სანათი ბუგავდა, მაგრამ ივან ილიჩმა მარცხენა კალოში მაინც ჩაგუცა გასაცვივებლად გადმოდგმულ გალანტირში. მან დაიხედა და დაინახა, რომ იქ კიდევ ორი ლანგარი იდგა რაღაც ლაბიანი კერძით და ორი ფორმაც, მგონი, ბლანმანქეთი. გაჭყლეტილმა გალანტირმა, ცოცხა არ იყოს, შეაცბუნა და წამით თავში გაუელვა: ხომ არ ჯობს გავიპარო? მაგრამ ეს აზრი მეტისმეტ ლანტირებად მიიჩნია. იფიქრა, მაინც არავის დაუენახავარ, ჩემზე ვერც ვერავინ იფიქრებსო, საჩქაროდ გაწმინდა კვალის დასაფარავად კალოში, ქებით აკრული კარი ხელით მონახა, შეალო და პაწაწკინტელა დერეფანში აღმოჩნდა. მისი ერთი ნახევარი შინელებს, ბეკეშებს, სალოფებს, კაპორებს, შარფებსა და კალოშებს დაეკავებინა. მეორეში მუსიკოსები დასკუპულიყვნენ. ორი ვიოლინო, ფლეიტა და კონტრაბასი – სულ ოთხი კაცი – რა თქმა უნდა, ქუჩიდან მოყვანილი, შეუღებაჲ ხის მაგიდას მისხდომოდნენ, წინ ერთი ქონის სანთელი ედგათ და გამყინავად, თავაწყვევით აწრიპინებდნენ კადრილის ბოლო ცეკვას. დარბაზის ღია კარიდან, მგერის ბუღში, თამბაქოს კვამლსა და ოხშივარში მოცეკვავენი მოჩანდნენ. იდგა ერთი ხორხოცი, ყიჟინა, ისმოდა ქალების კივილი. კავალრები ისე აბრაგუნებდნენ ფეხებს, ცხენების ესკადრონი გეგონებოდა. იმ სოლოში ცეკვების გამრიგეს ხმა ისმოდა, როგორც ჩანს, დიდი მოურიდებელი და წრეგადასული კაცის: `კავალრები წინ, შენ დე დამ, ბალანსე!~ და სხვა. ცოცხა არ იყოს აღელვებულმა ივან ილიჩმა ქურქი და კალოშები გაიძრო და ქუდით ხელში ოთახში შევიდა. უკვე განსჯის თავიც არ ჰქონდა... პირველ წუთში ვერავინ შეამჩნია: ცეკვა მთავრდებოდა და ყველა ამით იყო გართული. ივან ილიჩი დარეგიახებულივით იდგა, ამ დომხალში ვერაფერი გაერჩია. თვალწინ უკრთოდა მანდილოსანთა კაბები, პაპიროსგაჩრილი კავალრები... ვიღაც ქალბატონის ღია ცისფერი შარფი ცხვირის წვერზე მოხვდა. ამ ქალს გახელებული ალგაცებით მიჰყვა თმაგაჩეჩილი სგუდენგი და საკმაოდ მაგარი მუჯლუგუნი უთავაზა. თვალწინ გაუელვა ბოძივით აყუდებულმა რომელიღაც პოლკის ოფიცერმა. ბრაგუნ-ბრაგუნით ჩაუქროლა ვიღაცამ და არაბუნებრივი ხმით დასწყვილა: `ეჰეი, ფსელდონიმუშკა!~ ივან ილიჩს ფეხები ეწებებოდა: იაგაკმე ალბათ სანთელი თუ წაესვათ. თუმცა ოთახი პაგარა არ იყო, ოცდაათამდე სგუმარი იქნებოდა. მაგრამ ერთი წუთის შემდეგ კადრილი დამთავრდა. დამთავრდა და თითქმის მაშინვე ის მოხდა, რაზეც წანწალბე ოცნებობდა. სგუმრებსა და მოცეკვავეებს შორის, რომლებმაც სულის მოთქმა და ოფლის მოწმენდა ვერ მოასწრეს, რაღაც უჩვეულო გუგუნი და ჩურჩული აგყდა. ყველას თვალი და

ყველას მზერა შემოსულმა სტუმარმა მიიპყრო. შემდეგ ნელ-ნელა უკან-უკან დაიხიეს. ვისაც კი ივან ილიჩი ჯერ ვერ შეეძინია, იმას განსაცემლზე ექაჩებოდნენ და გონს მოჰყავდათ. ისინიც მოიხედავდნენ და მაშინვე სხვებთან ერთად უკან აწყდებოდნენ. ივან ილიჩი ბლურბლზე იდგა გაუნძრევლად. მასა და სტუმრებს შორის თანდათან ღიღებოდა მანძილი. ცარიელი სივრცე იატაკზე დაყრილი კანფეტების ქაღალდებით, ბილეთებითა და პაპიროსის ნამწვებით იყო მოფენილი. უცებ ამ ცარიელ სივრცეში გაუბედავად შემოვიდა ერთი ახალგაზრდა კაცი, რომელსაც ვიცუნიდრი ეცვა, ბურძგი ქერა თმა და კეხიანი ცხვირი ჰქონდა. ისე მობლუნძული მოდიოდა ბაგონი პრალინსკისკენ და ისე შეჰყურებდა მოულოდნელ სტუმარს, როგორც ძალღი თავის პაგონს, რომელიც წიხლის ჩასაბეღლად ეძახის. _ გამარჯობა, ფსელდონიმოვ, ვერ მისანი?... _ უთხრა ივანილიჩმა და იმწამსვე იგრძნო, რა საშინლად უხერხულად გამოუვიდა ნათქვამი და რა ღიდ სისულელეს სჩადიოდა ამ წუთს. _ თ-თ-თქვენო აღმაგებულებაჲ!.. _ ამოილულულა ფსელდონიმოვმა. _ მაშ, მაშ, ძმაო, სრულიად შემთხვევით შემოვიარე, თვითონაც მიხვდები ალბათ... მაგრამ ფსელდონიმოვს არაფრის მიხვედრის თავი არ ჰქონდა. თვალეზაჭყეცილი, გაოგნებული იდგა. _ მე მგონი, არ გამაგლებ... ხომ იცი, სტუმარი ღეთისაა!.. _ განაგრძო ივან ილიჩმა და იგრძნო, როგორ იწურება სირცხვილის ოფლში, გაღიმება უნდა და ვერ ახერხებს, სგეფან ნიკიფოროვიჩსა და გრიფონზე გახუმრებაც გაუჭირდება ახლა და არც გამოუვა. არადა, ფსელდონიმოვი, თითქოს ჯიბრზე, ისევ გაშეშებული ღგას და გამოლენჩებული შეჰყურებს. ივან ილიჩი შეგოკდა, მიხვდა, ცოგა კიდევ და რაღაც წარმოუღგენელი ღომხალი მოხდება. _ ხელი თუ შეგიშალეთ... მე წავალ! _ ძლივს ამოღერდა მან და გუჩის მარჯვენა კუთხესთან რაღაც ძარღვი აუთამაშდა... მაგრამ ფსელდონიმოვი უკვე გონს მოეგო... _ რას ბრძანებთ, თქვენო აღმაგებულებაჲ... როგორ გეკადრებათ... ესოდენი პაგივი... _ ლულულებდა და წელში ოთხად იკეცებოდა, _ წყალობა დაგვღეთ და დაბრძანღით... _ საბოლოოდ გონს მოსულ ფსელდონიმოვს ორივე ხელი ღინისკენ გაეშვირა, საიღანაც ცეკვების ღროს მაღიდა გაეწიათ... ივან ილიჩმა სული მოითქვა და ღივანზე დაჯდა; ვიღაცამ საჩქაროდ მაღიდა მოუჩოჩა. პრალინსკიმ მიმოიხედა და ნახა, მის გარღა ყველა ფეხზე იდგა, ქალებიც კი. ეს ცუღის ნიშანი იყო. მაგრამ ახლა არც ამის თქმა და არც გამხნევება არ ივარგებდა. სტუმრები ისევ უკან-უკან იხევედნენ. წინ მხოლოდ წელში მოკაკული, გაოგნებული ფსელდონიმოვი ეღგა, რომლის სახეს ღიმილის ნაგამალი არ ეგყობოდა. რაღა ბევრი

გავაგრძელო, ისეთი საბაგელი ვითარება შეიქნა და ჩვენი გმირი იმწუთს ისეთმა საშინელმა განცდებმა შეიპყრო, მისი შემოჭრა მხოლოდ და მხოლოდ პრინციპის გამო ხელქვეითის ოჯახში დასგურ დიდ გმირობად ჩაეთვლებოდა. უცებ ფსელდონიმოვს ვილაც კაცი ამოუდგა გვერდით და პრალინსკის თავი დაუკრა. ივან ილიჩმა ენით აუწერელი სიხარული და ბედნიერება იგრძნო, როცა თავისი კანცელარიის პალატის უფროსი აკიმ პეგროვიჩი მუბიკოვი იცნო, ვისაც, მართალია, კარგად არ იცნობდა, მაგრამ საქმიანი და უენო მოხელე რომ იყო, ეს კი იცოდა. ბ-ნი პრალინსკი სასწრაფოდ წამოღება და აკიმ პეგროვიჩს ხელი გაუწოდა, ღიახ, ღიახ, ხელი და არა ორი თითი. გენერალი აღგაცებამ მოიცვა. ხსნა მოველინა, კაცი გადარჩა. მართლაც ფსელდონიმოვი უკვე მეორე კი არა, ასე ვთქვათ მესამე პირად იქცა. პრალინსკის ახლა შეეძლო პირდაპირ პალატის უფროსისთვის ეამბნა, რისი მოყოლაც სურდა და ამ გასაჭირში ნაცნობად და ახლო ნაცნობადაც მიეჩნია. ფსელდონიმოვს კი თუნდაც სულ ნუ ამოელო ხმა და მხოლოდ მოწიწებით ეცახცახა. მაშასადამე, წესი და რიგი დაცული იქნებოდა. ისე კი რაღაც მართლა უნდა ეამბნა; ივან ილიჩი გრძნობდა და ხედავდა, რომ სგუმრები რაღაცას მოელიან, რომ ორივე კარი ოჯახის წევრებით გაიჭედა და ლამის ზედახორას გადადიან მის სანახავად და მოსასმენად. მაგრამ ეს ხეპრე პალატის უფროსი რომ არ ჯდება, ეს კი ცუდია. _ რაღას უცდით! _ ჩაილაპარაკა ივან ილიჩმა და უხერხულად მიუთითა თავის გვერდზე. _ რას ბრძანებთ... მე აქაც, ბატონო ჩემო... _ აკიმ პეგროვიჩი სასწრაფოდ დაჯდა სკამზე, რომელიც ჯიუტად ფეხზე მდგარმა ფსელდონიმოვმა ხელდახელ მიუსრიალა. _ წარმოიდგინეთ, რა ამბავი მოხდა, _ მხოლოდ და მხოლოდ აკიმ პეგროვიჩის მისამართით თამამად დაიწყო ივან ილიჩმა. თუმცა ხმა ოღნავ უკანკალებდა, სიგყვები გაჭიანურებითა და დაყოფით გამოსდიოდა, ა-ს ნაცვლად რაგომდაც ე-ს გამოთქვამდა, მოკლედ, თვითონვე გრძნობდა, რომ იპრანჭებოდა, მაგრამ თავს ვეღარ მორეოდა; რაღაც გარეშე ძალა ამოქმედებდა. ამწუთას საოცრად ბევრს შეიგრძნობდა და ეს შეგრძნებები მგანჯველი იყო. _ წარმოიდგინეთ, ეს წუთია, სგეფან ნიკიფოროვიჩ ნიკიფოროვისგან მოვდივარ. ალბათ გსმენიათ, საიღუმლო მრჩეველი რომაა. ჰმ... იმ კომისიისა... აკიმ პეგროვიჩი მოწიწებით გადმოიხარა წინ: აქაოდა, როგორ არ გვსმენიაო. _ ახლა შენ მეზობლად ცხოვრობს, _ ბრდილობის გამო წამით ფსელდონიმოვისკენ მიაბრუნა თავი ივან ილიჩმა, მაგრამ თვალებზე რომ შეაგყო, ფსელდონიმოვისთვის ეს სულერთი იყო, უმაღლესე მოგრიალდა. _ ბებერს მთელი სიცოცხლე აბოლებდა სახლის ყიდვა... ჰოდა,

იყიდა კიდეც. ძალიან კოხტა სახლია. ღიახ... თანაც ღღეს მისი დაბადების ღღე ყოფილა. თუმცა წინათ არასოდეს უბეიშია. გვიმაღავდა და არ გვიმხელდა, ხარჯს ერიდებოდა, ხე-ხე! ახლა ახალმა სახლმა ისე გაახარა, მე და სემიონ ივანოვიჩი დაგეპატიჟა. იცნობთ ალბათ შიპულენკოს. აკიმ პეგროვიჩი ისევ გადმოიხარა და ღილი მოწიწებითაც გადმოიხარა! ივან ილიჩს ცოგა გულზე ეფონა. თორემ ღამის იყო იფიქრა, ხომ არ მიხვდა პალატის უფროსი, მისი აღმაგებულებისთვის ამწუთას რომ ერთადერთი ხსნა იყო. ესღა აკლდა ახლა. _ ჰოდა, დავსხედით სამივე, შამპანური გამოიგანა, საქმეებზე ვიმუსაიფეთ... ხომ იცით, აქითურმე, იქითურმე... სხვადასხვა საკითხზე... კიდეც ვიკამათეთ... ხე-ხე! აკიმ პეგროვიჩმა მოწიწებით ასწია წარბები. _ მაგრამ საქმე ეს არაა. ბოლოს გამოვეთხოვე, მოგესხენებათ მოხუცის ამბავი, თავისი წესების კაცია, აღრე წვება, გამოვედი... სადაა ჩემი ტრიფონი! შევშფოთდი, ვიკითხე: `ტრიფონმა სად წაიყვანა-მეთქი ეგლი?~ თურმე იმ იმედით, დააგვიანდებო, ვიღაც თავისი ნათლიღელის ქორწილზე წაბრძანებულა... ღმერთმა იცის მისი თავი. აქვე, პეგერბურგის მხარეს ყოფილა. ეგლიც თან წაუყვანია. _ გენერალმა მრდილობის გამო ისევ ახელა ფსელდონიმოვს. ისიც უმაღლ მოიბღუნა, თუმცა ისე არა, როგორც გენერალს ეგებოდა. `ეს რა უსულგულო ვინმე ყოფილა~, _ გაუელვა თავში. _ რასა ბრძანებთ! _ მიაგანა ღიღად განცვიფრებულმა აკიმ პეგროვიჩმა. გაკვირვების ბუბუნი აღმოხდათ სხვებსაც. _ აბა, განსაჯეთ ჩემი მღგომარეობა... (ივან ილიჩმა ყველას მოავლო თვალი.) რა გზა მქონდა, ფეხით წამოვედი. ვიფიქრე, დიდ პროსპექტამდე მივალ და რომელიმე ვანკას ავიყვანმეთქი... ხე-ხე! _ ხი-ხი-ხი! _ მოწიწებით ჩაიხითხითა აკიმ პეგროვიჩმაც. ხალხში ისევ გუგუნი გაისმა, მაგრამ ამჯერად უფრო მხიარული. ამ დროს ღაწანით გასკდა კედელზე დაკიდებული ღამპის შუშა. ვიღაც ფიცხლად ეცა გასასწორებლად. ფსელდონიმოვი შეკრთა და მკაცრად გახელა ღამპას. მაგრამ გენერალს არც კი შეუნიშნავს ეს და ყველა ღამშიღიდა. _ მივღივარ... მშვენიერი წყნარი ღამეა. უცებ მუსიკის ხმა და ბრაგაბრუგი მომესმა. საღღაც ცეკვაღღენ. პოლიციელს ვკითხე. იმან მითხრა, ფსელდონიმოვი ცოლს თხოულობსო. შენ თურმე, ძმაო, მთელ პეგერბურგის მხარეს პატიჟებ და მეჯლისებს მართავ, ჰა? ხა-ხა! _ უცებ ისევ ფსელდონიმოვს მიუტრიაღდა გენერალი. _ ხი-ხი-ხი! ღიახ, ბაგონო ჩემო... _ გაეხმიანა აკიმ პეგროვიჩი. სგუმრები ისევ შეჩოჩქოღღენ. მაგრამ ყველაზე სულელური ის იყო, რომ ფსელდონიმოვს არც ახლა გაუღიმა, მხოლოდ თავი კი ღახარა, თითქოს ხე ყოფიღიყო. `ბრიყვია თუ რა არის! _ გაიფიქრა ივან ილიჩმა. _ ახლა უნდა გაეღიმა მაგ მუტრუკს და

ყველაფერი ჩინებულად იქნებოდა~. გული მოუთმენლობით აევსო. _ ვიფიქრე, მოდი, ჩემს ხელქვეითთან შევალ. მართლა ხომ არ გამაგდებს... უნდა, არ უნდა, სტუმარი უნდა მიიღოს. შენთან უკაცრავად, ძმაო, თუ ხელი შეგიშალე რამეში, წავალ... მე ხომ სანახავად შემოვედი მხოლოდ... ამასობაში ყველანი ნელ-ნელა ამოდრავდნენ. აკიმ პეგროვიჩი დათაფლული სახით იყურებოდა: აქაოდა, თქვენი აღმატებულება ხელს ვის შეუშლისო? სტუმრებს სითამამის პირველი ნიშნები დაეცოთ. თითქმის ყველა ქალი იჯდა, ეს კი უკვე კარგის მომასწავებელი იყო. უფრო გამბედავნი ცხვირსახოცებს ინიავედნენ. გაქუცული ხავერდისკაბიანი მანდილოსანი განზრახ ხმამაღლა ელაპარაკებოდა ვიღაც ოფიცერს. მანაც ასევე ხმამაღლა მოინდომა ეპასუხა, მაგრამ რახან მარტო ორნი იყვნენ ხმამაღლა მოლაპარაკენი, ველარ გაბედა. მამაკაცების მეტ წილს კანცელარიის მოხელენი და ორი-სამი სტუდენტი შეადგენდა. თან ახველებდნენ და თან ერთმანეთს ისე უყურებდნენ, თითქოს უბიძგებდნენ, მიდი, მიდი, ნუ გეშინია, გაბუდეო. ორ-ორი ნაბიჯიც კი გადადგეს აქეთ-იქით. თუმცა დიდი მორიდება არავის ეცყობოდა. ოღონდაც ავი და ბოროტი თვალით უყურებდნენ ამ ვაჟბატონს, აქ რომ შემოეხეგა და მხიარულება ჩაეშალათ. ოფიცერს შერცხვა თავისი სულმოკლეობის და ნელ-ნელა მიუახლოვდა მაგიდას. _ გამიგონე, ძმაო, შენს სახელსა და მამის სახელს ვერ მეტყვი? _ ჰკითხა ივან ილიჩმა ფსელდონიმოვს. _ პორფირი პეგროვიჩი, თქვენო აღმატებულებავე, _ თითქოს ჯარში იყო, ისე გადმოქაჩა მან თვალები. _ ჰოდა, გამაცანი შენი ახალგაზრდა ცოლი, პორფირი პეგროვიჩ... მომიყვანე... და... გენერალმა წამოდგომა დააპირა. მაგრამ ფსელდონიმოვი კისრისგეხით გავარდა სასტუმროსკენ. პაგარძალი იქვე, კარში იდგა, მაგრამ როცა გაიგონა, ჩემზე ლაპარაკობენო, მაშინვე დაიმაღლა. ერთი წუთის შემდეგ ფსელდონიმოვმა ხელჩაკიდებული გამოიყვანა იგი. აქეთ-იქიდან გზა დაუთმეს. ივან ილიჩი დიდი ამბით წამოდგა და ქალს თავაზიანად გაუღიმა. _ ფრიად მიხარია თქვენი გაცნობა, _ უთხრა და დიდკაცურად დაუკრა თავი, _ შეგადრე ამისთანა დღეს... გენერალმა ცბიერად გაიღიმა. მანდილოსნები აღგაცებით შეჩოჩქოლდნენ. _ რა საუცხოოა! _ თითქმის გასაგონად ჩაილაპარაკა ხავერდისკაბიანმა ქალმა. პაგარძალი მართლა შესაფერისი წყვილი აღმოჩნდა ფსელდონიმოვისთვის. ჩვიდმეტიოდე წლის გამხდარი ქალი იყო, პაგარა და ფერმკრთალ სახეს წვეტიანი ცხვირი უმშვენებდა. წვრილ თვალებს სწრაფად ასრიალებდა აქეთ-იქით, დარცხვენა არ ეცყობოდა, პირიქით, დაჟინებით და რაღაც ღვარძლითაც იმზირებოდა. აშკარა იყო, ფსელდონიმოვი სიგურფისთვის არ

თხოვლობდა. ეცვა ვარდისფერსარჩულიანი თეთრი მარმაშის კაბა, კაბიდან გამხდარი კისერი, გალეული ტანი და ტანმორჩილი ძელები უჩანდა. გენერლის მისალმებაზე ხმაც არ გაუღია. _ ძალიან ლამაზი ცოლი კი გყოლია, _ განაგრძო გენერალმა ხმადაბლა, თუმცა ისე, პაგარძალსაც რომ გაეგონა. მაგრამ ფსელდონიმოვს არც ახლა დაუძრავს კრინგი და, ასე განსაჯეთ, არც შეგოკებულა. ივან ილიჩმა მის თვალებში რაღაც ცივი ფარული ნაპერწკალი შეამჩნია, უცნაური და მავნე. და მაინც, გენერალს უსათუოდ გრძნობიერება უნდა გაეღვიძებინა ამ კაცში. ის ხომ ამისთვის იყო მოსული. `ფერი ფერსო, მადლი ღმერთსო! _ გაიფიქრა გუნებაში. _ თუმცაღა...~ გენერალი ისევ გამოელაპარაკა მის გვერდით დასკუპულ დედოფალს. მაგრამ `ჰო~ თუ `არას~ მეტი ვერაფერი წამოაცდენინა, ისიც ყველა კითხვაზე არც კი. `ღაირცხვინოს მაინც, მაშინ გავიხუმრებდი, _ გაურბინა ისევ გუნებაში, _ თორემ აღარ ვიცი, რა ვქნა~. აკიმ პეგროვიჩსაც, თითქოს ჯიბრზე, პირში წყალი ჩაეგუბებინა, მერე რა რომ თავისი სიბრიყვით, მაინც არ ეპატიებოდა. _ ბატონებო! იქნებ მართლა ჩაგიშალეთ მხიარულება? _ ახლა ყველას მიმართა გენერალმა და იგრძნო, ხელისგულებიც რომ გაუოფლიანდა. _ ნუ წუხხართ, თქვენო აღმაგებულებავე, ახლავე დავიწყებთ, ჯერჯერობით ვისვენებთ, _ მიუგო ოფიცერმა. პაგარძალმა კმაყოფილებით შეხედა ამ ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ოფიცერს, რომელიღაც პოლკის მუნდირი რომ ეცვა. ფსელდონიმოვიც იქვე იდგა, მთელი ტანით წინ გადმოსხრილი. კეხიანი ცხვირი ახლა უფრო მეტად დამჩნეოდა სახეზე. ისე იდგა და იმზირებოდა, ლაქია გეგონებოდა ქურქით ხელში, თავისი ბატონების დამშვიდობებას რომ ელის. ასე გაიფიქრა თავად ივან ილიჩმა, რომელმაც აღარ იცოდა, რა წყალში ჩავარდნილიყო, თავს საოცრად უხერხულად გრძნობდა, თითქოს ფეხქვეშ ნიადაგი ეცლებოდა, თითქოს სადღაც ბნელში მოხვედრილიყო და იქიდან ვეღარ გამოედწია. უცებ სგუმრების ბრბო ორად გაიპო და დაბალი, ჩასუქებული, ხნიერი ქალი გამოაგარეს. ეცვა უბრალოდ, თუმცა სიკოხტავისთვის მხრებზე დიდი შალი მოესხა, ყელთან ქინძისთავით შეკრული, და თავსაბურავიც წამოეცვა, რომლის გარებას ნაჩვევი არ უნდა ყოფილიყო. ხელში პაგარა მრგვალი ლანგარი ეკავა. ლანგარზე ეს წუთია გახსნილი შამპანურის სავსე ბოთლი და ორად ორი ჭიქა იდგა, მხოლოდ ორი სგუმრისთვის განკუთვნილი. ხნიერი ქალი გენერალს ჯიქურ მიეახლა და თავი დაუკრა. _ ნუ დაგვძრახავთ, თქვენო აღმაგებულებავე, მაგრამ რახან გვიკადრეთ და ჩემი ვაჟიშვილის ქორწილზე გვეწვიეთ, წყალობა გამოიჩინეთ და ნუფე-დედოფალი დამილოცეთ. ნუ გვითაკილებთ, პატივი დაგვლეთ, ჩემო ბატონო.

ივან ილიჩს მისი მოსვლა ხსნად მოეჩვენა. ქალი ხნიერი არ აღმოჩნდა, ორმოცდახუთსა თუ ექვსზე მეტის არ იქნებოდა, მაგრამ ისეთი კეთილი, დაუღაჟა, გაშლილი, ჭეშმარიტად პირმრგვალი რუსული სახე ჰქონდა, ისე კეთილად იღიმებოდა, ისე უბრალოდ უკრავდა თავს, გენერალს თითქმის გულზე მოეშვა და იმედი მოეცა. – მაშ თქვე-ენ დე-და ბრძანდებით თქვენი ვა-ჟის? – წამოიწია დივნიდან იგი. – დედა გახლავთ, თქვენო აღმაგებულებაჲ, – წაილულულა ფსელდონიმოვმა, გრძელი კისერი წამოსჭიმა და ცხვირი კიდე უფრო წინ გამოსწია. – ოჰო! ფრიალ, ფრი-იად მოხარული ვარ თქვენი გაცნობით. – მაშ ნუ გვითაკილებთ, თქვენო აღმაგებულებაჲ. – დიდი სიამოვნებით დაველევ. ლანგარი მაგიდაზე დადგეს. ფსელდონიმოვი წინ გამოიჭრა და ღვინო დაასხა. კვლავ ბებე მდგარმა ივან ილიჩმა სასმისი აიღო. – მეტადრე, მეტადრე იმიტომ მიხარია ეს შემთხვევა... რომ შემიძლია... გამოვთქვა ჩემი... ერთი სიგყვით, როგორც უფროსი... გისურვებთ, ქალბატონო (იგი პაგარძალს მიუბრუნდა) და შენც, ჩემო კარგო პორფირი – დილსა და ხანგრძლივ ბედნიერებას. გენერალმა გრძნობით დაცალა ეს უკვე მეშვიდე სასმისი ამ საღამოს. ფსელდონიმოვი ღინჯად, კუშგადაც კი შესცქეროდა. გენერალს იგი უკვე მთელი არსებით სტულდა. – თქვენც მიირთვიეთ, აკიმ პეგროვიჩ, თქვენც დამილოცეთ შვილები, – ახლა პალაგის უფროსს მიუბრუნდა ქალი. – თქვენ უფროსი ბრძანდებით, – ის თქვენი ხელქვეითი. ყურადღება მიმიქციეთ, როგორც დედა გთხოვთ. ამას იქითაც ნუ დაგვივიწყებთ. თქვენ გენაცვალეთ, აკიმ პეგროვიჩ, თქვენი კეთილი გულის ჭირიმე.

რა საუცხოები არიან ეს რუსი ასაკოვანი ქალები! – გაიფიქრა ივან ილიჩმა. – ყველა არ გამოაცოცხლა! ამიგომაც მუდამ მიყვარდა ხალხი...~ ამ წუთს კიდე ერთი ლანგარი შემოუმატა სუფრას მოახლე ქალმა – მის ჯერ გაურეცხავ ჩითის კაბასა და ხაბარდას შარიშური გაჰქონდა. ვეებერთელა ლანგრისთვის ორი ხელი ძლივს შემოეწვდინა. ბედ უამრავი პაგარა თეფში ეწყო ვაშლებით, კანფეტებით, მარმელადებით, კაკლითა თუ სხვა ნუგბარით სავსე. ეს ლანგარი აქამდე სასტუმროში იდგა ყველა სტუმრისა და მეგწილად მანდილოსანთა პირის ჩასაგკბარუნებლად. ახლა კი მარგო გენერალს მოართვეს. – ნუ დაგეძრახავთ ნუგბარზე, თქვენო აღმაგებულებაჲ. მოგეხსენებათ, კეთილი გულით მორთმეულიო... – იმეორებდა და თავს უკრავდა მოხუცი ქალი. – რას ბრძანებთ... – ივან ილიჩმა სიამოვნებითაც აიღო და თითებშუა გაგეხა ერთი კაკალი. გადაწყვეტილი ჰქონდა სახელის მოხვეჭის ხათრით უკან არ დაეხია. უეცრად პაგარძალმა ჩაიხითხითა. – რა იყო? –

ღიმილით შეეკითხა ივან ილიჩი, რომელსაც სიცოცხლის ამ პაგარა ნიშანმაც სიხარული მოჰგვარა. – აი, ივან კოსტენკინიჩი მაცინებს, ბატონო ჩემო, – მიუგო ქალმა და თავი დახარა. გენერალმა მართლა დაინახა ერთი ქერათმიანი ლამაზი ყმაწვილი, რომელიც ღივნის მეორე მხარეს სკამზე ჩამალულიყო და რაღაცას უჩურჩულებდა ფსელდონიმოვას. ყმაწვილი წამოდგა. ძალზე ახალგაზრდა და მორცხვი ჩანდა. – ‘სიმშრების წიგნის’ ამბავს ვეუბნები, თქვენო აღმაგებულება, – მობოდიშებით ჩაილაპარაკა მან. – რა სიმშრების წიგნის? – მოწყალედ ჰკითხა ივან ილიჩმა. – სიმშრების ახალი წიგნი გამოვიდა, ლიგერაგურული.

ვეუბნებოდი, ბატონი პანაევი რომ დაგესიმშროს, მეორე ღღეს გულისპირზე ყავას გადაისხამ-მეთქი. ‘რა აჯამი ყოფილა’, – გაბრაზდა გულში ივან ილიჩი. ყმაწვილი უბოძოდ გახარებული ჩანდა, ბატონ პანაევზე რომ მოჰყვა, თუმცა ყურებამდე კი გაწითლდა. – ღიახ, ღიახ, გამიგონია... – გაეხმიანა მისი აღმაგებულება. – არა, მაგაზე უკეთესს გეცყვით, – ზედ ყურთან ჩაულაპარაკა მეორე ხმამ. – ამბობენ, ახალი ლექსიკონი გამოვაო, ბატონი კრავესკი წერილებს დაწერსო, ალფერაკიცო. სამხილებელი ლიგერაგურა იქნებაო... ეს ხმა უკვე საკმაოდ მოურიდებელ ყმაწვილს ეკუთვნოდა, თეთრი ქილეგი რომ ეცვა, ხელთათმანები ეკეთა და ქუდი ხელში ეჭირა. იგი არ ცეკვაფდა, ყველას ქედმაღლურად უყურებდა, ვინაიდან საგირულ ქურნალ ‘მუგუზალის’ თანამშრომელი იყო. ამ ქორწილზე შემთხვევით ამოჰყო თავი. ფსელდონიმოვს დაეპატიჟა, როგორც საპატიო სტუმარი. ის და ფსელდონიმოვი ‘შენობით’ ლაპარაკობდნენ. გასულ წელს ერთად ცხოვრობდნენ თურმე რომელიღაც გერმანელ ქალთან ნაქირავებ ‘კუთხეში’ და დიდი გასაჭირიც გადაეგანათ. თუმცა არაყს კი გემოზე ყლურწავდა და რამდენჯერმე მიაკითხა კიდევ ერთ პაგარა ოთახს, საითაც ყველა სტუმარს უკვე გაეკვლია გზა. – იცით, სასაცილო იმიტომაც არის, თქვენო აღმაგებულება, – აღტაცებით გააწყვეტინა უცებ ქერა ყმაწვილმა, გულისპირის ამბავს რომ მოჰყვა, და ამის გამო თეთრქილეგიანის სიძულვილით საფსე მზერა დაიმსახურა, – სასაცილო იმიტომ არის, რომ დამწერს მიაჩნია, ვითომ ბატონმა კრავესკიმ მართლწერა არ იცის და ჰგონია, ‘სამხილებელი ლიგერაგურა’ ‘სამხილებულად’ უნდა დაიწეროსო. საწყალმა ბიჭმა ძლივს დააბოლოვა სიგყვა. თვალებზე შეაგყო, რომ გენერალმა დიდი ხანია უკვე იცის ეს ამბავი და ალბათ იმიტომაც შეიშმუნა ახლა. უბოძოდ დარცხვენილი ბიჭი საჩქაროდ გაეცალა იქაურობას და დანარჩენი ხანი სულ დაღვრემილი იყო. სამაგიეროდ,

`მუგუზლის~ უტიფარმა თანამშრომელმა უფრო ახლოს მიიწია გენერლისკენ და, მგონი, გვერდით დაჯდომაც დაუპირა. მისი ეს უტიფრობა ცოგა არ იყოს, ესამუშა ბაგონ პრალინსკის. _ ჰოო! ერთი ეს მითხარი, პორფირი, _ დაიწყო მან, რამე რომ ეთქვა, _ სულ მინდოდა მეკითხა, რატომ გეძახიან ფსელდონიმოვს და არა ფსევდონიმოვს? შენ ხომ სინამდვილეში ფსევდონიმოვი იქნები. _ დანამდვილებით ვერაფერს მოგახსენებთ, თქვენო აღმაგებულება, _ მიუგო ფსელდონიმოვმა. _ ალბათ ჯერ კიდევ მაშინ, მამამისმა რომ დაიწყო სამსახური, შეცდომით ჩაუწერეს ასე საბუთებში და ესეც ფსელდონიმოვი დარჩა. ასეთი რამ ხშირად ხდება ხოლმე, ბაგონო ჩემო, _ ჩაურთო აკიმ პეგროვიჩმა. _ უთუოდ ეგრე იქნება, _ ფიცხად ჩამოართვა სიგყვა გენერალმა, _ უ-თუ-ოდ. აბა თავად განსაჯეთ: ფსევდონიმოვი ხომ ლიგერატურულ სიგყვა `ფსევდონიმისგან~ წარმოსდგება, ფსელდონიმოვი კი არაფერსაც არ ნიშნავს. _ სიბრიყვე, ბაგონო, _ დააგანა აკიმ პეგროვიჩმა. _ როგორ თუ სიბრიყვე? _ რუსი ხალხის სიბრიყვე, ბაგონო. სიბრიყვით ეშლებათ ხოლმე ლიგერები და თავისებურად გამოთქვამენ. მაგალითად, ინვალიდის მაგივრად ნევალიდს ამბობენ, დიახ. _ ოჰოჰო... _ ნევალიდიო, ხე-ხე-ხე... _ მუმერსაც ამბობენ, თქვენო აღმაგებულება, _ წამოაყრანგალა ზორბა ოფიცერმა, რომელსაც თავის გამოჩენის სურვილი დიდი ხანია უდიგინებდა. _ მუმერი რაღას ნიშნავს? _ ნუმერს, თქვენო აღმაგებულება.

_ ჰოო, მუმერი ნუმერის ნაცვლად... დიახ, დიახ... ხე-ხე-ხე-ხე!... _ ივან ილიჩი იბულებული იყო, ახლა ოფიცრის ხათრით ჩაეხითხითა. ოფიცერმა ჰალსგუხი გაისწორა. _ კიდევ ხვედრითსაც ამბობენ, _ ჩაერთა ახლა `მუგუზლის~ თანამშრომელიც. მაგრამ მისმა აღმაგებულებამ მას უკვე წაუყრუა. აბა ყველას ხათრით ხომ არ იხითხითებდა. _ ხვედრითო გვერდითის ნაცვლად, _ არ ეშვებოდა უკვე გულმოსული `თანამშრომელი~. ივან ილიჩმა გოროზბად შეავლო თვალი. _ აბა რას ჩააცივდი? _ წაუჩურჩულა ფსელდონიმოვმა თანამშრომელს. _ ჩაეაცივდი კი არა, ვესაუბრები. განა საუბარიც არ შეიძლება? _ შეეკამათა იგი ჩურჩულით, მაგრამ მაინც დაღუძდა და დაბოლმილი გავიდა ოთახიდან. თანამშრომელმა პირდაპირ იმ მიმზიდველ უკანა ოთახს მიაშურა, სადაც მოცეკვავე კავალრებისთვის საღამოს დასაწყისშივე ორნაირი არაყი, ქაშაყი, ხიზილალიანი პურის პაწია ნაჭრები და ეროვნული სარდაფიდან წამოღებული მაგარი ხერესი ეწყო პაგარა მაგიდაზე, რომელსაც იაროსლავლური სუფრა ეფარა. გულზე გახეთქილს ის იყო, არაყი

უნდა დაესხა, რომ უცებ ფსელდონიმოვის მეჯლისის საუკეთესო მოცეკვავე და კანკანერი, სამედიცინოს თმაგაჩიჩილი სტუდენტი შემოვარდა და ისიც არაყს ეცა. – სადაცაა დაიწყებენ! – თქვა და საჩქაროდ გადაყლურწა არაყი. – მოდი და ნახე: სოლოს ხელებზე ვიცეკვებ, ვახშმის შემდეგ კი გავბედავ და თევზაურსაც ჩამოვუვლი. ქორწილს კიდეც მოუხდება. ფსელდონიმოვისთვის, ასე ვთქვათ, მეგობრული ქესტი იქნება... კაი ქალი ყოფილა ეს კლეოპატრა სემიონოვნა, მაგასთან არაფრის მოგერიდება. – დამყაყებული ვიღაც ბრძანდება, – კუშტად მიუგო თანამშრომელმა და არაყი გადაკრა.

– ვინაა დამყაყებული? – ვინა და ის, ვისაც მთელი პასტილა წინ დაუდგეს. მერწმუნე! დამყაყებული ვიღაცაა. – შენც იცყვი რაღა! – წაიბურცყუნა სტუდენტმა და როცა კადრილის მუსიკა გაიგონა, ოთახიდან გავარდა. თანამშრომელმა გულის გასამაგრებლად კიდეც ერთი ჭიქა დაისხა, გადაკრა და დასაყოლებელი მიაგანა. ნამდვილ სახელმწიფო მრჩეველს ივან ილიჩს თავის სიცოცხლეში არ ჰყოლია `მუგუმლის~ თანამშრომლისთანა მძვინვარე და მოსისხლე მგერი, მეტადრე იმის შემდეგ, რაც ორი ჭიქა არაყი დალია. ვაი, რომ გენერალს ამაზე წარმოდგენა არ ჰქონდა. არ იცოდა აგრეთვე ერთი დიდად მნიშვნელოვანი გარემოებაც, რომელმაც ესოდენ დიდი გავლენა იქონია სტუმრების შემდგომ დამოკიდებულებაზე მისი აღმაგებულებისადმი. საქმე ის გახლავთ, რომ თუმცა თავაზიანად და დაწვრილებით ახსნა, რატომაც მობრძანდა ხელქვეითის ქორწილზე, სინამდვილეში ამ განმარტებამ ვერავინ დააკმაყოფილა, სტუმრები მაინც იშმუშნებოდნენ. მაგრამ უცებ სასწაულებრივი გარდაქმნა მოხდა: ყველა დაწყნარდა, ყველა გამხიარულდა და ყველა მზად იყო ისე ეხარხარა, ეკივლა და ეცეკვა, თითქოსდა მოულოდნელი სტუმარი იქ არც ყოფილიყო. ამის მიზეზი ვიღაცის მიერ მოგანილი ცნობა იყო, სტუმარი ცოცხალი... შექეიფიანებული გახლავთო. მერე რა, რომ ერთი შეხედვით ეს დიდზე დიდ ცილისწამებას ჰგავდა, მაგრამ ჭორი თითქოს თანდათან გამართლდა და ყველასთვის ყველაფერი გასაგები გახდა. უფრო მეტიც, ყველამ საოცრად ლაღად იგრძნო თავი. სწორედ მაშინ დაიწყო კიდეც კადრილი, რასაც ვახშამი უნდა მოჰყოლოდა და რაზედაც ასე ეშურებოდა სამედიცინოს სტუდენტი. ის იყო, ივან ილიჩს პატარძლისთვის რაღაც კალამბური უნდა ეთქვა, რათა ამით მაინც გამოეცოცხლებინა, რომ უცებ ზორბა ოფიცერი მოიჭრა და პატარძლის წინ ცალ მუხლზე დაეცა. ქალიც მყისვე წამოხტა და მოცეკვავეთა რიგებში ჩასადგომად გაცქრიალდა. ოფიცერს ბოდიშიც არ მოუხდია, პატარძალს ზედაც არ შეუხედავს

გენერლისთვის. გეგონებოდა, კიდევ გაუხარდა, თავი რომ იხსნაო. `რას იბამ, თავისთავად მართალიც არის, _ გაიფიქრა ივან ილიჩმა, _ ვერც ზრდილობას მოსთხოვ ამ ხალხს~. _ ჰმ... შენ, ძმაო პორფირ, მე ნუ მომერიდები, _ მოუგრიალდა უცებ გენერალი ფსელდონიმოვს. _ ეგების რაზე საქმე გაქვს... ან თადარიგი უნდა დაიჭირო... ჩემი არ მოგეხათროს, გეთაყვა. _ გულში კი გაიფიქრა: `ნეტავ ვიცოდე, რას დამდგომიხარ ყარაულივით?~ გენერალს უკვე ჭირივით სძულდა ფსელდონიმოვი, სძულდა მისი გრძელი კისერი და მოშგერებული თვალები. მოკლედ, ყველაფერი სულ სხვანაირად, ღიახ, სულ სხვანაირად დატრიალდა, თუმცა ივან ილიჩი ჯერ მაინც არ უგყდებოდა ამ ამბავში თავის თავს. კადრილი დაიწყო. _ ხომ არ გვიბრძანებთ, თქვენო აღმაგებულებავ? _ ჰკითხა აკიმ პეტროვიჩმა, რომელსაც მოწიწებით ეკავა ბოთლი და მისი აღმაგებულების სასმისში ღვინის დასხმას აპირებდა. _ მე... აღარ ვიცი, რა ვთქვა... თუკი... მაგრამ აკიმ პეტროვიჩი გაბრწყინებული სახით უკვე უსხამდა შამპანურს. მერე თავისთვისაც დაისხა თითქოსდა მალულად, თითქოსდა ქურდულად, წელში ღამის გადაგეხილმა, ეს კია, მოწიწების ნიშნად თავის ჭიქას ერთი თითის დადება დააკლო. მშობიარე ქალივით კრუნჩხვები უვლიდა, თავის უფროსთან რომ იჯდა. რაზე უნდა ელაპარაკა? არადა, მოვალეც იყო მისი აღმაგებულება გაერთო, რამეთუ ღმერთმა მისი ამფსონობის ღირსი გახადა, ხოლო შამპანურზე უკეთეს გასართობს რას ნახავდა. მის აღმაგებულებასაც ეამა, რომ აკიმ პეტროვიჩმაღვინო დაუსხა - განა იმიტომ, ეს თბილი და მართლა საზიმღარი შამპანური შეეცვა, უბრალოდ, სულიერი სიამოვნება იგრძნო. `მოხუცს დალევა უნდა, უჩემოდ კი ვერ გაუბედავს, _ გაიფიქრა გენერალმა გუნებაში, _ ხომ ვერ დაფუშლი... სასაცილოც იქნება, საგსე ბოთლი წინ გვედგას და არ დავლიოთ~. გენერალმა შამპანური მოსვა. უქმად ჯდომას უქმად შრომა სჯობიაო, მოგესხენებათ. _ მე ხომ აქ, ასე ვთქვათ, შემთხვევით მოვხვდი, _ დაიწყო მან მძიმე-მძიმედ, ხაზგასმით, _ შესაძლოა ზოგს ჩემი ამ... შეკრებაზე მოსვლა.. ასე ვთქვათ, უკა-ღრი-სად ერვენოს. აკიმ პეტროვიჩი მოკრძალებული ცნობისმოყვარეობით უსმენდა. _ მაგრამ იმედია, თქვენ კი გამიგებთ, აქ რატომ მოვედი... მართლა და მართლა ღვინის სასმელად ხომ არ მოსულვარ. ხეხე! აკიმ პეტროვიჩმა ერთი პირობა გადაწყვიტა, თვითონაც ჩაეხითხითა, მაგრამ რატომღაც ხმა ჩაუწყდა და სანუგემო კვლავაც ველარაფერი თქვა. _ აქ იმიტომ მოვედი, რომ... ასე ვთქვათ, გავამხნეო... ასე ვთქვათ, მნეობრივი მაგალითი მივცე, _ განაგრძობდა ივან ილიჩი და თან გულში ბრაზობდა აკიმ პეტროვიჩის უტვინობაზე. მაგრამ უცერად

თვითონაც ღალატად, რადგან შეამჩნია, საწყალ აკიმ პეგროვიჩს ისე ჩაეღუნა თავი, გეგონება, რაზე დაეშავებინოს. გენერალი ამის დანახვამ ცოტა არ იყოს დააბნია და სასწრაფოდ ისევ მოწრუპა სასმელი. აკიმ პეგროვიჩმა კი კვლავ ბოთლს დასტაცა ხელი და ჭიქა შეუვსო, თითქოს ერთადერთი ხსნა ეს იყო მისთვის. `ბევრი ვერაფერი სახსარი გაგაჩნია~, _ გაივლო გულში ივან ილიჩმა და გორობად შეავლო თვალი საწყალ აკიმ პეგროვიჩს. იმან კი გენერლის ეს გორობი მშერა რომ იგრძნო, გადაწყვიტა არამც და არამც არც ხმა ამოელო და არც თავი აეწია.

ორიოდე წუთს ასე ისხდნენ ერთმანეთის პირდაპირ. ეს ორი წუთი აკიმ პეგროვიჩისთვის მგანჯველი გამოდგა. რამდენიმე სიგყვა მინდა აკიმ პეგროვიჩმაც მოგახსენოთ. ეს გახლდათ ერთი მორჩილი და თვინიერი კაცი, ძველ ყაიდაზე აღზრდილი, უფროსების შიშსა და კრძალვას ნაჩვევი, ამავე ღროს ბუნებით კეთილი და, წარმოიდგინეთ, კეთილშობილიც. აკიმ პეგროვიჩი წარმოშობით პეგერბურგელი რუსი იყო, მისი მამა და მამის მამაც პეგერბურგში დაიბადნენ, პეგერბურგში დაიწყეს სამსახური და იქიდან ფეხი არ მოუცვლიათ. ისინი სრულიად განსხვავდებიან სხვა რუს კაცთაგან. თითქმის არაფერი იციან რუსეთის შესახებ და არც ადარდებთ ეს ამბავი. მათთვის ყველაფერი პეგერბურგითა და, რაც მთავარია, სამსახურით შემოფარგლულა. მათი ერთადერთი საზრუნავი კაპიკიანი პრეფერანსი, ღუქანი და თვიური ხელფასია. არ იციან არც ერთი რუსული ალათი, არც ერთი რუსული სიმღერა `ლუჩინუშკას~ გარდა, ისიც მხოლოდ იმიტომ, რომ არდნებზე უკრავენ. თუმცა პეგერბურგელი რუსის გამორჩევა ორი არსებითი, ურყევი ნიშნით შეგიძლიათ. პირველი ნიშანი ის გახლავთ, რომ უკლებლივ ყველა პეგერბურგელი რუსი `პეგერბურგსკიე ვედომოსგის~ `აკადემიჩესკოე ვედომოსგის~ ეძახის. მეორე ასევე არსებით ნიშანს ის წარმოადგენს, რომ პეგერბურგელი რუსი თავის ღლეში სიგყვა `საუმმეს~ არ იხმარს, უთუოდ `ფრიშტიკს~ იგყვის და `ფრი~ მარცვალზე გაუკეთებს მახვილს. აი, ამ ორი ძირითადი და განსხვავებული ნიშნით, თუ გნებავთ, მუდამ გამოარჩევთ მათ. ერთი სიგყვით, ეს იმ თვინიერ აღამიანთა გიპი გახლავთ, რომელიც ამ უკანასკნელი ოცდათხუთმეტი წლის განმავლობაში ჩამოყალიბდა საბოლოოდ. თუმცა აკიმ პეგროვიჩი არცთუ უჭკუო კაცი იყო. გენერალს რომ მისთვის რაიმე შესაფერისი ეკითხა, აკიმ პეგროვიჩი კიდევაც უპასუხებდა და კიდევაც მხარს აუბამდა საუბარში. მაგრამ ამისთანა კითხვებზე ხელქვეითს არც ეგებოდა პასუხი;

თუმცა აკიმ პეგროვიჩს ცნობისწადილი კლავდა, დაწვრილებით გაეგო მისი აღმაგებულების ნამდვილი ზრახვანი... ამასობაში ივან ილიჩს უფრო და უფრო ეძალებოდა ფიქრი, ათასნაირი რამ უგრიანებდა თავში. გულისყურდაკარგული მისდა შეუმჩნეველად წარამარა ყლურწავდა ღვინოს. აკიმ პეგროვიჩიც მაშინვე გულმოდგინედ უვსებდა ჭიქას. ორივე ღუმდა. ივან ილიჩმა მოცეკვავეებს დაუწყო ცქერა. ცეკვებმა რამდენადმე მიიქცია მისი ყურადღება, ერთმა ამბავმა კიდევ გააკვირვა... მოცეკვავენი მართლა მხიარული სანახავი იყვნენ. აქ ყველა გულწრფელად, თავის გასართობად და მოსაგიჟიანებლად ცეკვავდა. კარგი მოცეკვავეაო, ბევრზე ვერ იგყოდი, მაგრამ ეს უკანასკნელნიც ისე გულმოდგინედ აბრაგუნებდნენ ფეხებს, სხვებს გოლს არ უღებდნენ. მოცეკვავეებში, პირველ ყოვლისა, ოფიცერი გამოირჩეოდა. განსაკუთრებით იქ, ანუ სოლო უნდა ეცეკვა. იმ დროს ისე გასაოცრად გადაიხრებოდა ერთ მხარეს ეს ბოძივით გაჯგიმული კაცი, გეგონებოდა, ეს-ესაა წაიქცევაო. მაგრამ ერთი ნაბიჯის შემდეგ ბუსტად ისეთივე კუთხით გადაქანდებოდა ახლა უკვე მეორე მხარეს. სახეზე ამ დროს დიდზე დიდი სიღინჯე ეხატა და ღრმად სწამდა, ყველა განცვიფრებული შემომყურებსო. ერთ კავალერს მეორე ილეთბევე ჩასძინებოდა თავისი წყვილის გვერდით, რომელსაც კადრილამდე მოესწრო მაგრად გამობრუქვა და ქალი იძულებული იყო, მარტო ეცეკვა. ცისფერშარფიან მანდილოსანთან მოცეკვავე ახალგაზრდა რეგისტრატორი იმ საღამოს შესრულებულ ყველა ხუთივე კადრილის დროს სულ ერთსა და იმავე ოინს იმეორებდა: ჩამორჩებოდა თავის წყვილს, თითებში მოიმწყვდევა ქალის შარფის წვერს და წყვილების შეცვლის დროს ბარე ოცჯერ მაინც ჩაკონცინდა ხოლმე ამ წვერს. მისი წყვილი კი წინ მისრიალებდა და ვითომც ვერაფერს ამჩნევდა. სამედიცინოს სტუდენტი მართლაც ყირამალა დაღვა ცეკვის დროს და დიდი აღფრთოვანების ყიჟინა და სიამოვნების წივილ-კივილი გამოიწვია. ერთი სიგყვით, ყველას ფრიალ ლაღად ეჭირა თავი. შეჭიკჭიკებულ ივან ილიჩს ერთი პირობა ღიმილიც მოერია, მაგრამ ნელ-ნელა რაღაც მწარე ეჭვი შეეპარა გულში; რა თქმა უნდა, გენერალს ძალიან მოსწონდა სითამამეც და თავისუფალი თავდაჭერაც, გულში ნაგრობდა კიდევ ამ სითამამეს, როცა დამფრთხალი სტუმრები უკან-უკან იხევდნენ. ახლა კი სითამამემ ზღვარსაც გადააჭარბა. მაგალითად, ერთმა ქალმა, ვისაც მეოთხე ხელიდან ნაყიდი გაქეჟილი ლურჯი ხავერდის კაბა ეცვა, მეექვსე ილეთის შესრულებისას კაბა ქინძისთავებით აიკეცა, ისე რომ, გეგონებოდა, გრძელი შარვლით ცეკვავსო. სწორედ ეს გახლდათ კლეოპატრა სემიონოვნა, ვისაც, მისი

კავალრის _ სამედიცინოს სტუდენტის თქმის არ იყოს, ყველაფერს ადვილად გაუბედავდი. სამედიცინოს სტუდენტზე ხომ ლაპარაკი ზედმეტი იყო. არა, თუ წელან ყველა უკან-უკან იხევდა, ახლა ნეტავ რა ძალამ გაათამამა ასე უცბად! ხომ თითქოს არაფერია, მაგრამ ეს გარდაგება, ცოტა არ იყოს, უცნაური ჩანდა და რაღაცას მოასწავებდა. ივან ილიჩის არსებობა თითქოს აღარც კი ახსოვდათ. რასაკვირველია, გენერალი პირველი ხარხარებდა და გაშიც შემოჰკრა. აკიმ პეგროვიჩი ბანს აძლევდა და მოწიწებით ხითხითებდა, თუმცა, ეგყობა, მართლა სიამოვნებდა. რა იცოდა, თუ მისი აღმაგებულების გულში ახალი ეჭვის ჭია იღვიძებდა. _ მშვენივრად კი ცეკვავთ, ყმაწვილო, _ ნაძალადევად უთხრა ივან ილიჩმა სტუდენტს, რომელმაც კადრილის დამთავრების შემდეგ გვერდით ჩაუარა. სტუდენტი მთელი ტანით შემოგრიალდა, დაიღრია, სახე უზრდელად ლამის ცხვირთან მიუტანა მის აღმაგებულებას და მამალივით მიაყივლა. ეს უკვე მეგისმეტი იყო. ივან ილიჩი მაგიდიდან წამოდგა. მაგრამ სხვებმა კი ხარხარი აგებეს, ისე ბუნებრივად გამოუვიდა ეს ყივილი სტუდენტს და ისე მოულოდნელად დაღრია სახე. ივან ილიჩი გაოგნებული იდგა. უეცრად ფსელ

დონიმოვი მიუახლოვდა, თავი დაუკრა და ვახშამზე წამობრძანება სთხოვა. ფეხდაფეხ დედა მოსდევდა. _ თქვენო აღმაგებულებავე, დედაშვილობას, პაგივი დაგვდეთ, სიღარიბით ნუ დაგვიწუნებთ... _ ეუბნებოდა იგი თავის დაკვრით. _ აღარ ვიცი მართლა... _ დაიწყო ივან ილიჩმა, _ მე ხომ იმიტომ არა... მე... მე უკვე წასვლა მინდოდა... გენერალს მართლაც ქული ეჭირა ხელში. კიდევე მეტი: იქვე, იმ წამს, თავის თავს ალთქმა მისცა, არამც და არამც არ დავრჩებით... და მაინც ღარჩა. ერთი წუთის შემდეგ პირველი იგი მიუძლოდა სტუმრებს სუფრისკენ. ფსელდონიმოვი და დედამისი გზას უკვალავდნენ. გენერალი ყველაზე საპატიო ადგილას დასვეს და წინ კვლავ შამპანურის გაუხსნელი ბოთლი დაუდგეს. საუბმედ ქაშაყი და არაყი იყო. გენერალმა ხელი არყისკენ წაიღო, ვეება სასმისი გაივსო და გადაჰკრა. არაყი კი არასოდეს დაუღვია. ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქოს მაღალი მთიდან მოგორავს, მოგორავს, უნდა გაჩერდეს, უნდა რაღაცას მოეჭიდოს, მაგრამ ვერ ახერხებს. მის თავს მართლაც უფრო და უფრო საოცარი ამბავი ხდებოდა. კიდევე მეტი: ეს ბედის დაცინვა იყო. ღმერთმა უწყის, რა დაემართა ამ ერთ საათში. აქ შემოსვლისას, ასე ვთქვათ, მზად იყო მთელი კაცობრიობა თუ ყველა თავისი ხელქვეითი გულში ჩაეკრა; მაგრამ არ გასულა ერთი საათი, რომ გამწარებულმა იგრძნო, თუ რა ჭირივით სძულს ფსელდონიმოვი,

წყევლის მას, მის ცოლს, მის ქორწილსაც. კიდეც მეგი: ფსელდონიმოვის სახესა და თვალბეჭეში რა ხანია ამოიკითხა, რომ იმასაც სძულს, რომ ისე უყურებს, თითქოს უნდა უთხრას: `ჯანდაბას შენი თავი და განი! რა ჭირად გადამეკიდა, ეს წყეული!..~ თუმცა ივან ილიჩი ახლაც, ამ სუფრაბეც კი, უმაღლეს მარჯვენას მოიჭრიდა, ვინემ არათუ სხვას, არამედ თავის თავს გულწრფელად გამოუცდებოდა, მართლა ასე არისო. ჯერაც საამისო ჟამს არ დაეკრა, ჯერაც მხოლოდ სულიერ ჭიდილში იყო. მაგრამ გული, გული კი... უკენესოდა! გული გარეთ, ჰაერზე გასვლას, მოსვენებას სთხოვდა. ივან ილიჩს ხომ მეგისმეტად კეთილი გული ჰქონდა. განა არ იცოდა, რომ აქამდე უნდა წასულიყო კი არადა, გაქცეულიყო, რომ ყველაფერი სულ სხვანაირად შეგრიალდა, ღიახ, ღიახ, სულ სხვანაირად მოხდა, ვიდრე ოცნებებმა დაუსურათა. `ნეტავ რატომ მოვედი? განა იმიტომ, მესვა და მეჭამა?~ _ ეკითხებოდა თავის თავს და თან ქაშაყს მიერთმევედა. საკუთარ თავს თვითონვე გმობდა და საკუთარ გმობას მოგჯერ თვითონვე დასცინოდა. თავადაც ველარ გაეგო, მართლა რა ძალამ მოიყვანა აქ? მაგრამ როგორ უნდა წასულიყო, თუკი საქმეს ბოლომდე არ მიიყვანდა? `რას იცყვიან? ასე იცყვიან, უწესო ადგილებში დაეთრევაო. თუ არ დავასრულე, მართლაც ასე გამოვა. რას იცყვის, მაგალითად (ამ ამბავს ხომ ხვალვე გაიგებს ყველა), სტეფან ნიკიფორიჩი, სემიონ ივანიჩი, რას იცყვიან კანცელარიებში, შემბელებთან, შუბინებთან? არა, ისე უნდა წავიდე, ყველა მიხვდეს და გაიგოს, რატომ მოვედი, მნებობრივი მიზანი სამშეობზე გამოვიგანო... _ არადა, ეს ამბავი ყველაზე უფრო ვერა და ვერ მოეხელთა. _ პატივსაც კი არ მცემენ. ნეტავ რა აცინებთ? ისე უგოფრად იქცევიან, თითქოს გული არ ჰქონდეთ... კი, კი, დიდი ხანია ეჭვი მქონდა, ახალგაზრდა თაობას გული არა აქვს-მეთქი! არა, უნდა დავრჩე, რაღაც უნდა დამიჯდეს... აქამდე ცეკვავენ, სუფრასთან კი ყველა ერთად შეიყრის თავს... ჩამოვაგლებ სიყვას სხვადასხვა საკითხზე, რეფორმებზე, ვილაპარაკებ რუსეთის დიდებაზე... ყველას ადვანტოვანებ. ღიახ! იქნებ კიდეც გამოვასწორო ყველაფერი... იქნებ ასეც ხდება ხოლმე სინამდვილეში. მაინც რა ვთქვა ისეთი, რომ ყურადღება მივიპყრო? რა ხერხი ვისმარო? აღარ ვიცი, ვერაფერი მომიფიქრებია... ნეტავ რა უნდათ, რას ითხოვენ?.. უყურე, იქ, მგონი, ხითხითებენ... ღმერთო ჩემო, ჩემზე ხომ არა! ან ნეტავ რა მინდა, აქ რისთვის ვარ, რად არ მივდივარ, რას ველი?..~ ასე ფიქრობდა ივან ილიჩი და აუტანელი სირცხვილის გრძნობა თანდათან გულს უფრო უწურავდა. მაგრამ ვაი, რომ ყველაფერი ერთმანეთს წაეწყო. სუფრასთან დაჯდომის

ზუსტად ორი წუთის შემდეგ ერთმა ფიქრმა მოიცვა მთლიანად და შეზარა. ანაზღად იგრძნო, რომ უბედურად მთვრალია, წინანდელივით შეჭიკჭიკებული კი არაა, გაღეშილი მთვრალი. ამის მიზეზი ერთი ჭიქა არაყი იყო, შამპანურს რომ დააყოლა და მაშინვე მოერია. მთელი არსებით გრძნობდა, ნელ-ნელა როგორ ეცლებოდა ძალა. რა თქმა უნდა, სითამამე კი მოემატა, მაგრამ შეგნებამ არ უღალატა და უყიყინებდა: `არ ვარგა, არა, არც შეგფერის და არც გეკადრება!~ ცხადია, მთვრალის მერყევ ფიქრებს ერთ წერტილზე რა გააჩერებს. თვითონაც გრძნობდა, მის სულში რომ თითქოს ორი ძალა შესჭიდებოდა ერთმანეთს: ერთი ჩასძახოდა _ თავი გამოიჩინე, გაიმარჯვე, დაბრკოლებები გადალახე, შენს მიზანს უთუოდ მიაღწევო. მეორე კი მწარედ ღრღნიდა და გულს უწიწკნიდა: `რას იცყვიან? რით დამთავრდება? ხვალ, ხვალ რა იქნება!...~ აღრევეც ყრუდ კარნახობდა გული, რომ სტუმრებს შორის უკვე ბევრი მტერი ჰყავს. `წელანაც მთვრალი ვიყავი და ალბათ იმიტომ~, _ გაიფიქრა მწარე ეჭვით. მაგრამ თავზარი დაეცა, როცა უგყუარი ნიშნებით დარწმუნდა, სუფრაზე რომ მართლა მტრები ჰყავდა და ამამე თვალის დახუჭვა აღარ შეიძლებოდა. `რაგომ! რა დავაშავე!~ _ ფიქრობდა იგი. სუფრასთან მხოლოდ ოცდაათამდე სტუმარი იჯდა, მეტი ვერ დაეგია. სხვებს დაუდევრად ეჭირათ თავი, ბოროტი სითამამით გაჰყვიროდნენ, ხმამაღლა ყაყანებდნენ, სადღეგრძელოებს ნაადრევად იძახდნენ, მანდილოსნებს დასორსოლებულ პურს ესროდნენ. ერთი ჩია კაცი, გაქონილი სერთუკის ამარა, სუფრაზე დაჯდომისთანავე სკამიდან გადმოვარდა და ვახშმის დამთავრებამდე ძირს ეგდო. მეორემ სუფრაზე მოინდომა აძრომა და იქიდან სადღეგრძელოს თქმა, მაგრამ ოფიცერი კალთებში ჩააფრინდა და მისი უღროო აღგაცემა დააცხრო. მიუხედავად იმისა, რომ მზარეულად ვილაც გენერლის ყმა მოეწვიათ, ვახშამი ფრიად მდაბიური გამოვიდა: იყო გალანგირი, კარგოფილებით შემოწყობილი ენა, კატლეტები მწვანე მუხულოს მისაყოლებლით, ბაგი და ბოლოს ბლანშანჟე; სასმელებიდან _ ლუდი, არაყი და ხერესი. შამპანური მხოლოდ გენერალს მთავრად და ისიც თავის მხრივ აკიმ პეგროვიჩს გაუმასპინძლდა, რომელმაც ვახშამზე უკვე ვეღარ გაბედა თვითონ ეთავა შამპანურის დასხმა. სადღეგრძელოები სხვა სტუმრებს კავკასიური ღვინით ან, რაც მოხვდებოდათ, იმით უნდა შეესვათ. სუფრა რამდენიმე მაგიდისგან შედგებოდა, ასე განსაჯეთ, ბანქოს მაგიდაც კი მიედგათ. ეფარა ნაირ-ნაირი სუფრები, მათ შორის იაროსლავური ფერადი სუფრაც. ყოველ მანდილოსანს მამაკაცი ეჯდა გვერდით. ფსელდონიმოვის დედა სუფრასთან არ დამჯდარა, დაფუსფუსებდა და

განკარგულებებს იძლეოდა. სამაგიეროდ, ერთი მხვინე არსება მოევილინა სუფრას, აქამდე რომ არ გამოჩინილა. ეცვა რაღაც მოწითალო აბრეშუმის კაბა, ეხურა წოპწოპა ჩაჩი, ყბა კი ახვეული ჰქონდა. ეს თურმე პაგარძლის დედა იყო, რომელიც ძლივს დაითანხმეს, ვახშამზე მაინც გამოსულიყო უკანა ოთახიდან. ფსელდონიმოვის დედასთან დიდი ქიშპი ჰქონია და აქამდე იმიტომ არ გამოდიოდა. თუმცა ამაზე მერე იყოს. ეს მანდილოსანი გენერალს დვარძლითა და დაცინვით უყურებდა, როგორც ჩანს, არც ნებავდა მისი გაცნობა. ივან ილიჩს მეტისმეტად საეჭვოდ ეჩვენა იგი. თუმცა მის გარდა ბევრი სხვაც საეჭვო ჩანდა და უნებლიე შიშსა და შფოთს უნერგავდა, თითქოსდა ერთმანეთთან პირი შეეკრათ სწორედ ივან ილიჩის წინააღმდეგ. ყოველ შემთხვევაში, მას ასე ეჩვენა, ხოლო ვახშამის დამთავრებამდე ამაში საბოლოოდ დარწმუნდა. მაგალითად, ერთმა მხვინე წვეროსანმა ვაჟბაგონმა, თურმე თავნება მხაგვარმა, რამდენჯერმე შეხება ივან ილიჩს, მერე მიგრიალდა და მემბობელს რაღაც გადაუჩურჩულა, რომელიც უკვე კარგა გამობრუებული ბრძანდებოდა. ეს ყმაწვილიც თურმე სადღაც სწავლობდა, მაგრამ მოგიერთი ნიშნით ისიც საეჭვო ჩანდა. ავი რამ იყო მოსალოდნელი სამედიცინოს სტუდენტებისგანაც. თვით ოფიცერსაც მაინცდამაინც საიმედო პირი არ უჩანდა. მაგრამ ყველაზე მეტ სიტულებილს მაინც `მუგუმლის~ თანამშრომელი ამჟღავნებდა. უნდა გენახათ, რა ამბით გადათხლაშულიყო სკამზე, რა დიდგულად იმზირებოდა და თავისთვის ფრუტუნებდა! მართალია, სტუმრებიდან დიდ ყურადღებას არავინ აქცევდა, რადგან `მუგუმალში~ რაღაც ოთხი ლექსი დაებეჭდა და იმიტომ ლიბერალად მოჰქონდა თავი, და არც გულზე ეხატებოდა, მაგრამ როცა ივან ილიჩის გვერდით პურის სორსალი დავარდა, აშკარად მის მხარეს გამოსროლილი, ივან ილიჩი თავს დადებდა, რომ ამ სორსალის მსროლელი `მუგუმლის~ თანამშრომელი იყო. აშკარა გახლდათ, რომ ეს ყველაფერი სავალალოდ მოქმედებდა გენერალზე. ყველაზე მეტად იმის აღმოჩენამ შეაწუხა, როცა საბოლოოდ დარწმუნდა, რომ სიგყვების მკაფიო გამოთქმა უჭირს, რომ ბევრის თქმა უნდა, ოღონდ ენა არ ემორჩილება. შემდეგ შიგადაშიგ თითქოს გონიც ეკარგება, რაც მთავარია, ისეთ დროს ჩაიფრუტუნებს და გაიცინებს, როცა სასაცილო არაფერია. ამ განწყობამ მალე გაუარა კიდევ ერთი ჭიქა შამპანურის წყალობით, რომელიც ივან ილიჩმა დაისხა, მაგრამ დალევა არ უნდოდა, უცებ კი მისდა უნებურად გადაკრა. ამ ჭიქის შემდეგ ლამის გირილი მოუნდა, უცნაური გულჩვილობა მოერია:

ანამდღა ხელახლა შეუყვარდა ყველა _ ფსელდონიმოვიც და `მუგუმლის~ თანამშრომელიც. მოუნდა ყველას გადახვეოდა, ყველაფერი დაევიწყებინა და ყველას შერიგებოდა. კიდეც მეტიც: დაუფარავად ეამბნა მათთვის, რა კეთილი და კარგი კაცია, რა ღიღბული ნიჭისა და უნარის პაგრონი, რარიგ გამოადგება იგი მამულს, რა ხუმარა ვინმეა, რა მარჯველ სჩვევია ქალთა გამხიარულება, რაც მთავარია, რაოდენ მოწინავე ამრების მაგარებელი, რა ჰუმანური გული აქვს, როგორ უნდა, ყველას, სულ პაგარა კაცსაც დაუახლოვდეს. ბოლოს კი გულღიად მოჰყვეს, თუ რამ მოიყვანა დაუპატიჟებლად ფსელდონიმოვთან, რამ დააღვინა ორი ბოთლი შამპანური და თავისი მოსვლით რად გააბედნიერა ეს კაცი. `თავიდათავი სიმართლეა, წმიდათაწმიდა სიმართლე და გულღიაობა! მხოლოდ გულღიაობით მოვითოკავ ამათ. ვიცი, რომ ჩემსას იწამებენ; ახლა მგროული თვალთ მიცქერიან, მაგრამ როცა ყველაფერს ვეგყვი, უმალ მოვიგებ მათ გულს. ყველა შეავსებს სასმისს და ჩემს სადღეგრძელოს შესვამს. დარწმუნებული ვარ, ოფიცერი თავის სასმისს ღებზე დაიმსხვრევს. ურიგო არ იქნება, ვამაც დასძახონ! ჰაერში რომ ამისროლონ, როგორც ჰუსარებს სჩვევიათ, უარს არ ვიგყოდი, კიდევაც ძალიან გამიხარდება, პაგარძალს შუბლზე ვეამბორები: სანდომიანი ქალია. აკიმ პეგროვიჩიც მშვენიერი ადამიანია. რა თქმა უნდა, ფსელდონიმოვი შემდეგში გამოსწორდება. რა ვუყოთ მერე, თუ, ასე ვთქვათ, დიდკაცური პეწი აკლია... მართალია, ახალ თაობას გულისხმიერება არ გააჩნია. მაგრამ... მე ვიგყვი მაგათ რუსეთის თანამედროვე მოწოდებაზე ევროპის სხვა სახელმწიფოთა შორის, ვახსენებ გლეხთა საკითხსაც და ყველას შეუყვარდები, ღიღბულად დავიძვრენ თავს!..~ ეს ღიბხაც სასიამოვნო ოცნება იყო, მაგრამ ამ საამო იმედებში ჩაძირულმა ივან ილიჩმა, სამწუხაროდ, უეცრად კიდეც ერთი მოულოდნელი რამ შეამჩნია თავის თავს: თურმე ფურთხებაც სცოდნია. ყოველ შემთხვევაში ღორბლი მისდა უნებურად უცვიოდა პირიდან. ეს მაშინ შეამჩნია, როცა აკიმ პეგროვიჩს ლოყა დაუღორბლა, ამ უკანასკნელს კი მოწიწებამ ნება არ მისცა მაშინვე მოეწმინდა ღორბლი. ივან ილიჩმა ხელსაწმენდი აიღო და უცებ თავისი ხელით მოსწმინდა. მაგრამ მისივე საქციელი სულელური, გონივრულობას მოკლებული ეჩვენა, დადუმდა და თვითონვე გაუკვირდა, ეს რა ვქენიო. აკიმ პეგროვიჩიც, მართალია, ნასვამი იყო, მაგრამ დამღუღრულივით იჯდა. გენერალმა მხოლოდ ახლა მოისაზრა, რომ ლამის თხუთმეტი წუთია, რაღაც ძალიან საგულისხმო თემაზე ელაპარაკება, მაგრამ აკიმ პეგროვიჩი თითქოს არათუ დარცხვენით, რაღაც შიშითაც კი უსმენდა. ფსელდონიმოვსაც, ერთი სკამის იქით რომ

იჯდა, კისერი წამოეგრძელებინა, თავი გვერდზე გადაეხარა და ღმეჭით აყურალებდა, გეგონებოდა, მართლა დადარაჯებული იყო. ივან ილიჩმა სტუმრებს გადახედა და დაინახა, რომ ბევრს მისკენ მოუპყრია თვალი და ხარხარებს. მაგრამ საკვირველი ის იყო, ამის კი არ შერცხვა, პირიქით, ერთხელ კიდევ დაეწაფა სასმისს და უცებ რაც შეიძლება ხმამაღლა დაიწყო: _ ეს წუთია ვეუბნებოდი აკიმ პეტროვიჩს, ბატონებო, რომ რუსეთი... ღიას, სწორედ რუსეთი... ერთი სიგყვით, გესმით ალბათ, რი-სი თქმაც მინდა... რომ რუსეთი, ჩემი ღრმა რწმენით, ჰუ-ჰუმანურობის ხანას განიცდის... _ ჰუ-ჰუმანურობისა! _ გაისმა სუფრის მეორე თავში. _ ჰუ-ჰუ! _ ჰე-ჰე! გენერალი წამით შეჩერდა. ფსელდონიმოვი წამოდგა და სტუმრებს თვალი გადააფლო, აბა ვინ დაიყვირაო? აკიმ პეტროვიჩი ქურდულად აქნევდა თავს საყვედურის ნიშნად. გენერალმა ეს ყველაფერი მშვენივრად დაინახა და გული ჩასწყდა, მაგრამ არ შეიმჩნია.

_ ღიას, ჰუმანურობის ხანას! _ ჯიუტად განაგრძო მან. _ წელან... ღიას, სწორედ წელან ვეუბნებოდი სტეფან ნი-კიფოროვიჩს... ღიას... რომ, ასე ვთქვათ, საგანთა განახლება... _ თქვენო აღმაგებულება! _ შეაწყვეტინა ვიღაცამ სუფრის ბოლოდან. _ რას მიბრძანებთ? _ მიუგო ივან ილიჩმა და შეეცადა ამის მთქმელი დაენახა. _ არაფერს, თქვენო აღმაგებულება, წამომცდა მხოლოდ, განაგრძეთ! გა-ნა-გრძეთ-მეთქი! _ გაისმა ისევ ის ხმა. ივან ილიჩი უსიამოდ შეიშმუშნა. _ ასე ვთქვათ, ამ საგანთა განახლება... _ თქვენო აღმაგებულება! _ დაიძახა ისევ ვიღაცამ. _ რა გნებათ? _ თქვენი გამარჯვება! ეს კი ვეღარ მოითმინა გენერალმა, სიგყვა გაწყვიტა და წესის დამრღვევისა და შეურაცხმყოფელისკენ მიაბრუნა თავი. ეს იყო თითქმის პირტიგველა მოწაფე ბიჭი, უკვე ძალზე მთვრალი. რა ხანია ღრიალებდა და ჭიქა და ორი თეფშიც მიემსხვრია, აქაოდა, ქორწილში ასე იცინო. როცა გენერალი მისკენ მიგრიალდა, ოფიცერი მკაცრად ტუქსავდა მყვირალას. _ რა იყო, რა გაღრიალებს? აქედან უნდა გაგაგლოს კაცმა! _ თქვენზე არა, თქვენო აღმაგებულება, თქვენზე არა! განაგრძეთ! _ ყვიროდა სკამზე გადათხლანული შექეიფიანებული მოწაფე, _ განაგრძეთ, მე გისმენთ და ძა-ლიანაც, ძალიანაც კმაყოფილი ვარ თქვენი! მა-საწონია, მა-საწონი. _ მთვრალია ეს ლაწირაკი! _ ჩაიჩურჩულა ფსელდონიმოვმა. _ ვხედავ, რომ მთვრალია, ოღონდაც... _ ეს წუთია ერთი სასაცილო ანეკლოგი მოვეყვი, თქვენო აღმაგებულება! _ ჩაერია ოფიცერი, _ ჩვენ ერთი პორუჩიკი გვეყავდა და ზუსტად ასე ელაპარაკებოდა უფროსებს; ჰოდა, ესეც ახლა იმას ჰბაძავს.

უფროსის ყოველ სიგყვამე მა-საწონი, მა-საწონიაო, აყოლებდა! ჯერ ერთი წლის წინ გააგდეს ამის გულისთვის სამსახურიდან. _ ვინ, რომელი პორუჩიკი? _ ჩვენს პოლკში იყო, თქვენო აღმაგებულებაჲ, პირდაპირ შეშლილი გახლდათ ამ სიგყვამე. ჯერ დაუყვავეს, ჭკუაში ჩავაგდებთო, მერე კი საკანში ჩააყუდეს... უფროსი რომ მამაშვილურად არიგებდა, ის მა-საწონია, მა-საწონიაო, იძახდა. არადა, მამაცი ოფიცერი იყო, კარგა მაღალი. დააპირეს სამართალში მიეცათ, მაგრამ ნახეს, რომ შეშლილი იყო. _ მაშასადამე... ტუტუცი ყოფილა. ტუტუციობისთვის კი ეს მეგისმეგია... მე, მაგალითად, ვაპატიებდი... _ მედიცინამაც დაამოწმა, თქვენო აღმაგებულებაჲ. _ როგორ! გა-გაკვეთეს? _ რას ბრძანებთ, კაცი ცოცხალი გახლდათ. სტუმრებმა ერთხმად გადაიხარხარეს, თუმცა მანამდე ღინჯად ეკავათ თავი. გენერალი გაცოფდა. _ ბაგონებო, ბაგონებო! _ შეჰყვირა და ამჯერად ენაც აღარ დაბმია, _ ნუ გგონიათ, იმის გარჩევა არ შემეძლოს, რომ ცოცხალს არავინ გაკვეთს. მე მეგონა, შეიშალა და ცოცხალი აღარ იყო... ანუ მოკვდა... ესე იგი, მინდა ვთქვა... რომ თქვენ არ გიყვარვართ... არადა, მე ყველა მიყვარხართ... დიახ, პორ... პორფირიც მიყვარს... ვიცი, რომ ამის თქმით თავს ვიმცირებ... ამ დროს ვეებერთელა ღორბლი პირიდან გამოუხტა გენერალს და სუფრის გამოსაჩენ ადგილზე დაეცა. ფსელღონიმოვი უმაღ ხელსახოცით ეცა გასაწმენდად. ამ უკანასკნელმა მარცხმა საბოლოოდ გაანადგურა გენერალი. _ ბაგონებო, ეს უკვე მეგისმეგია! _ სასოწარკვეთით შესძახა მან.

_ მთვრალია, თქვენო აღმაგებულებაჲ, _ ჩაუჩურჩულა ისევ ფსელღონიმოვმა. _ მე ვხედავ, პორფირი, რომ თქვენ... ყველა... დიახ! მე ვამბობ, რომ იმედი მაქვს... დიახ, მე გთხოვთ მითხრათ: რით დავიმცირე თავი? ივან ილიჩი ლამის გიროდა. _ რას ბრძანებთ, თქვენო აღმაგებულებაჲ! _ პორფირი, მე შენ გეუბნები... თქვი, მე თუ მოვედი... დიახ... დიახ, ქორწილზე, მიზანიც მქონდა. მსურდა სულით ამემალლებინეთ... მე მსურდა ყველას გეგრძნოთ. მე თქვენ მოგმართავთ: ძალიან დავმცირდი თქვენს თვალში თუ არა? სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. საქმეც სწორედ ის იყო, რომ ამისთანა პირდაპირ კითხვას სამარისებური სიჩუმით შეხვდნენ. `ღმერთო, რა იქნებოდა, ახლა მაინც დაეძახათ ვაშა!~ _ გაუელვა თავში მის აღმაგებულებას. მაგრამ სტუმრები მხოლოდ ერთმანეთს უყურებდნენ. აკიმ პეგროვიჩი ცოცხალ-მკვდარი იჯდა. შიშით ენაჩავარდნილი ფსელღონიმოვი გულში ამ მეხდამცემ კითხვას იმეორებდა, რომელიც დიდი ხანია თავში უტრიალებდა. `ხვალ რა დღეს დამაყრიან ამისთვის?~ უკვე კარგა მაგრად გაღეშილი

‘მუგუბლის’ თანამშრომელი, აქამდე მოკამული და დაღუპებული რომ იჯდა, უცებ პირდაპირ გენერალს მიუბრუნდა და თვალების ბრიალით მთელი საზოგადოების სახელით მეხივით დასჭექა: – დიახაც, ბაგონო ჩემო, დიახაც დაიმცირეთ თავი! დიახ, ბაგონო ჩემო, დამყაყებული ამრების კაცი ბრძანდებით... დამყაყებულის! – გონს მოლით, ყმაწვილო! თუ იცით, ასე ვთქვათ, ვის ელაპარაკებით! – გაშმაგებით უყვირა გენერალმა და ხელახლა წამოიჭრა ადგილიდან. – ვის და თქვენ, ბაგონო ჩემო, და მეორეც, მე ყმაწვილი არ გახლავართ... აქ თავმოსაწონებლად და სახელის მოსახვეჭად მობრძანდით. – ეს რას ჰგავს, ფსელდონიმოვ! – შესძახა გენერალმა. ზეზე წამომხგარი ფსელდონიმოვი მარდაცემული გაშეშებულიყო ერთ ადგილზე. აღარ იცოდა, არ ექნა. სტუმრებსაც ენა ჩავარდნოდათ. მხაგარი და მოწაფე ტაშს უკრავდნენ და ვაშა, ვაშაო, იძახდნენ. თანამშრომელი კვლავ გაცოფებით ყვიროდა: – დიახ, ჰუმანურობით დაგრაბახება გნებავდათ და იმიტომ მობრძანდით! ყველას ჩაუშხამეთ მხიარულება. ყლურწავთ შამპანურს და იმას არ ფიქრობთ, რა ძვირი გახლავთ შამპანური იმ მოხელის ჯიბისთვის, ვინც თვეში ათ მანეთს იღებს. ვეჭვობ, რომ თქვენც იმ უფროსთაგანი უნდა იყოთ, რომელთაც თავიანთი ხელქვეითების ყმაწვილი ცოლები დიახაც გემრიელ ლუკმად მიაჩნიათ... დიახ, დიახ! – ფსელდონიმოვ, ფსელდონიმოვ! – ყვიროდა გენერალი და მისკენ იწვდიდა ხელებს. ‘მუგუბლის’ თანამშრომლის ყოველი სიგყვა ხანჯლად ესობოდა გულზე. – ახლავე, თქვენო აღმაგებულებავე, თუ შეიძლება, ნუ შეწუხდებით! – მთელი ძალით მიაძახა ფსელდონიმომამ. თანამშრომელს ეცა, ქეჩოში ხელი დაავლო და სუფრიდან გამოათრია. საკვირველიც იყო, რამ მისცა ასეთი ძალა ამ ჩია ფსელდონიმოვს. მაგრამ თანამშრომელი მთვრალი ბრძანდებოდა, ფსელდონიმოვს კი წვეთი ღვინო არ დაელია. შემდეგ რამდენიმე მუჯლუგუნის მიაყოლა ზურგში და გარეთ გააგლო. – ყველა არამზადები ხართ! ხვალვე ყველას ‘მუგუბალში’ გამოგაჭენებთ!.. – ღრიალებდა თანამშრომელი. ყველანი ადგილიდან წამოხგნენ. – თქვენო აღმაგებულებავე, თქვენო აღმაგებულებავე! დაწყნარდით, თქვენო აღმაგებულებავე! – ეხვეოდნენ გენერალს ფსელდონიმოვი, მისი ღელა და რამდენიმე სტუმარი.

– არა და არა! – ყვიროდა გენერალი, – მიწასთან გამასწორეს... მე... მე, ასე ვთქვათ, პატივი მიწოდდა მეცა. სანაცვლოდ კი რა, რა მივიღე! გენერალი თითქმის უგონოდ დაეშვა სკამზე, მკლავები მაგიდაზე დააწყო და თავი პირდაპირ ბლანმანქეს თეფშში ჩარგო. თუ რა

თავმარი დაეცა ყველას, მგონი, აღწერა საჭირო აღარცაა. წუთით და გენერალი ისევ წამოდგა, ალბათ წასვლა უნდოდა, მაგრამ წაბანცალდა, სკამის ფეხს წამოედო, იატაკზე მღართანი მოაღინა და ხვრინვა ამოუშვა. ასე ემართება ხოლმე ადამიანს, რომელიც სმას არაა ნაჩვევი და შემთხვევით დათვრება. უკანასკნელ წუთამდე, უკანასკნელ წამამდე არ დალაგობს გონი, მერე კი უეცრივ მოცელილივით ეცემა. გენერალი უგონოდ იწვა იატაკზე. ფსელდონიმოვს თმაში წაველო ხელები და გაშემებულიყო. სგუმრები საჩქაროდ დაიფანტნენ. ყველა თავისებურად ხსნიდა მომხდარ ამბავს. დაახლოებით ნაშუალამევის სამი საათი იქნებოდა. უნდა ითქვას, რომ ამ უსიამო ამბის გარეშეც ფსელდონიმოვს არც ისე კარგად ჰქონდა საქმე, როგორც კაცს შეიძლება ჰგონებოდა. სანამ გენერალი იატაკზე გაშლართული, ხოლო ფსელდონიმოვი თავზე ადგას და სასოწარკვეთილი თმას იგლეჯს, შევწყვიტოთ ჩვენი ამბის მსვლელობა და რამდენიმე სიტყვა ვთქვათ თავად პორფირი პეტროვიჩ ფსელდონიმოვზე. ქორწინებამდე ჯერ ერთი თვით აღრე კაცი უიმედოდ იღუპებოდა. იგი გუბერნიიდან იყო ჩამოსული, სადაც ერთ დროს მამამისი მსახურობდა და სადაც ციხეში დაასრულა სიცოცხლე. ჯვრისწერამდე ხუთი თვით აღრე პეტერბურგში უსახსროდ დარჩენილმა ფსელდონიმოვმა, როგორც იყო, იშოვა ათმანეთიანი ადგილი და კაცი ხელახლა დაიბადა. მაგრამ მალე ისევ დაჯაბნა ცხოვრებამ. ამქვეყნად ფსელდონიმოვს დედის მეტი არაფერ ჰყავდა. ქმრის სიკვდილის შემდეგ დედამაც დატოვა გუბერნია. დედა-შვილს სიცივითა და შიმშილით სძვრებოდა სული პეტერბურგში. ბევრჯერ ყოფილა ისეთი დღეები, როცა ფსელდონიმოვი წყლის დასაღვევად თავისი ფეხით წასულა ფონტანკაზე. სამსახურში მოწყობის შემდეგ დედამ და შვილმა საცხოვრებელი კუთხე გაჭირვებით დაიქირავეს. დედამ მრეცხაობას მიჰყო ხელი, შვილი კი მთელი ოთხი თვე კაპიკს კაპიკზე ალებდა, რომ ჩექმა და შინელი ეყიდა. ვინ მოთვლის, რამდენი დამცირება გადაუტანია კანცელარიაში, რამდენჯერ უკითხავთ მისთვის უფროსებს, აბანოში თუ იყავით? ხმაც გაუერცელეს, ფსელდონიმოვს ვიცმუნდირის საყელოში ბაღლინჯოები ჰყავს დაბუღებულიო! მაგრამ ეს შესახედად თვინიერი და წყნარი კაცი მაგარი ხასიათის გამოდგა. განათლებით ვერ დაიკვეხნიდა და არც მისი ლაპარაკი გაუგია ვინმეს. ვერც იმას ვიტყვი დანამდვილებით, რამეზე თუ ფიქრობდა ან ოცნებობდა ოდესმე. სამაგიეროდ რაღაც ქვეშეცნეული, ანგარიშმიუცემელი სწრაფვა გაუჩნდა, ამ გაჭირვებულ ყოფიდან თავი დაეღწია და გზას სწეოდა. ჭიანჭველას ჰგავდა თავისი სიჯიუგით: ჭიანჭველას თუ ბუდეს დაუნგრევ,

იმავე წუთს შეუდგება ახალი ბუდის შენებას. დაუნგრევე მეორედ – მეორელაც ააშენებს და ასე იქნება გაუთავებლად. ფსელდონიმოვიც მუყაითი და მეოჯახე კაცი იყო. შუბლზე ეწერა, რომ თავისას აუცილებლად მიაღწევდა, ბუდეს მოიწყობდა და შავი დღისთვის ფულსაც გადაინახავდა. ამქვეყნად მხოლოდ დედას უყვარდა, ამ მტკიცე ნების, მშრომელ, გამრჯე და ამავე დროს კეთილი გულის დედაკაცს და იქნებ ასე ეჯახირათ დაქირავებულ კუთხეში ბარე ხუთი-ექვსი წელი, მდგომარეობის გამოკეთებამდე, რომ ბუდის განგებით გადამდგარ გიგულოვან მრჩეველ მლეკოპიტაევს არ გადაჰყროდნენ. მლეკოპიტაევი ყოფილი ხაზინადარი იყო და ოდესღაც გუბერნიაში მუშაობდა, ახლა კი პეგერბურგში გადმოსახლებულიყო თავისი ოჯახით. ფსელდონიმოვს იცნობდა და ოდესღაც მამამისისგან რაღაცით დავალებული იყო. მართალია, დიდი შეძლება არ ჰქონდა, მაგრამ ცოცხა ფული მაინც ებადა, თუმცა რამდენი, ეს არც მისმა ცოლმა იცოდა, არც უფროსმა ქალმა, არც ნათესავებმა და არც არავინ ამქვეყნად. მლეკოპიტაევს ორი ქალი ჰყავდა, იყო უკმური და ახირებული კაცი, ლოთი, შინაურების სულთამხუთავი და თანაც ავადმყოფი. ჰოდა, ერთ მშვენიერ დღეს გადაწყვიტა თავისი ერთ-ერთი ქალი ფსელდონიმოვისთვის მიეთხოვებინა: აქაოდა, მამამისი კარგი კაცი იყო და შვილიც კარგი იქნება, ვიცით. მლეკოპიტაევს მუდამ თავისი გაჰქონდა. თუ რაღაცას აიხირებდა, გაიგანდა კიდეც. მართლაც რომ მეგისმეგად ხუმგურიანი კაცი იყო. მეგწილად სავარძელში იჯდა ხოლმე, რაღაც ავადმყოფობის გამო ფეხები წართმეოდა. მაგრამ ეს როდი უშლიდა ხელს არაფი ესვა. მთელი დღეები ლოთობდა და ილანძლებოდა. ბოროტი იყო და უსათუოდ ვინმე უნდა ეწვალეებინა. საამისოდ რამდენიმე შორეული ნათესავი ქალი შემოიკედლა სახლში: თავისი ავადმყოფი და კაპასი და, კიდეც ორი ცოლისდა, ისინიც ავები და ენაჭარგალები, შემდეგ ერთი თავისი მოხუცი მამიდა, რაღაც შემთხვევის გამო ნეკნამგვრეული. კიდეც ერთი გარუსებული გერმანელი ქალი, რომელიც `ათას ერთი ღამის ზღაპრებს` ოსტატურად უყვებოდა და ართობდა. მისი ლუკმის შემყურე გაუბედურებული ქალების მასხრად აგდება და ყოველ წუთს ლანძღვა-გინება დიდ სიამოვნებას ჰგვრიდა, მიუხედავად ამისა, ვერც ერთი ქალი, ცოლის ჩათვლით, რომელსაც თავისი დღე და მოსწრება კბილები სტკიოდა, სიგყვის შებრუნებას ვერ უბედავდა. მლეკოპიტაევი ერთმანეთს აჩხუბებდა მათ, ჭორებსა და შუღლს თესავდა და, როცა ისინი ერთმანეთს ღამის თმით დაითრევდნენ, სიცილით კვდებოდა და სიხარულით ცას ეწეოდა. მისი უფროსი ქალი, ვიღაც ოფიცერზე გათხოვილი, მთელი ათი წელი გაჭირებული

ცხოვრების მერე რომ დაქვრივდა და მამასთან დაბრუნდა თავისი სამი ჭიანი შვილით, მლეკოპიგაემა დიდად გაიხარა. მართალია, შვილიშვილები ჭირივით სძულდა, მაგრამ რახან მათი ჩამოსახლებით ყოველდღიური ცდებისთვის მეტი გასაქანი მიეცა, ფრიად კმაყოფილი გახლდათ. როკაპი ქალებისა და სნეული ბავშვების მთელი ეს ხროვა, თავის სულთამხუთავთან ერთად, პეგერბურგის მხარეზე ერთ პაგარა ხის სახლში შეყუქულიყო, ნახევრად მშვირები ეყარნენ, ვინაიდან ტუნწი მოხუცი კაპიკობით იძლეოდა საჭმლისთვის ფულს, თუმცა არაყბე ფული არ ენახებოდა; აკლდათ ძილიც, იმიტომ, რომ ბერიკაცს უძილობა სჭირდა და გართობას ითხოვდა. მოკლედ, ყველანი შავ ღღეში იყვნენ და დაბადების ღღეს იწყევლიდნენ. სწორედ ამ დროს დაადგა თვალი მლეკოპიგაემა ფსელდონიმოვს. დიდად გააკვირვა მისმა გრძელმა ცხვირმა და მორჩილმა იერმა. მისი გალუული და შეუხედავი უმცროსი ქალი იმხანად ჩვილმეგის გახდა. ოდესღაც გერმანულ სკოლაში დადიოდა, მაგრამ ანბანის მეტი იქ ვერაფერი ისწავლა. შემდეგ შინ იბრუნებოდა, უფეხო და ლოთი მამის ბედამხედველობის ქვეშ, ვისი წყალობითაც მათ ოჯახში აყალმაყალი, ჭორები, ენაგანიობა და ცილისწამება არ ილეოდა. ის ერთი გაწრიპული გოგო იყო, სისხლნაკლული და სურავანდიანი. ამხანაგ-მეგობრები არასოდეს ჰყოლია, არც ჭკუა მიეცა ღმერთს. გათხოვება რა ხანია ნაგვრად გადაქცეოდა. ხალხში მისი ხმა არავის გაეგონა, შინ კი, დედისა და მამის მუქთამჭამლებთან ავი და ანჩხლი იყო. მეგადრე არაფერი ერჩივნა დისშვილების ჩქმეგასა და ცემა-გყეპას, მულამ აბებლებდა, თუკი შაქარს ან ჰურს მოიპარავდნენ და ამიგომაც მასა და მის უფროს დას გაუთავებელი ჩხუბი და კინკლაობა ჰქონდათ. ბერიკაცმა თვითონ შესთავაზა ფსელდონიმოვს თავისი ქალი ცოლად. ხომ ასე გაჭირვებული იყო, ფსელდონიმოვმა მაინც დაფიქრების დრო ითხოვა. დედა-შვილი დიდხანს ბჭობდა; მაგრამ პაგარძალს მშითვში სახლი მოჰყვებოდა, მართალია, ერთსართულიანი ხის უბადრუკი სახლი, მაგრამ მაინც ხომ რაღაც ღირდა. გარდა ამისა, ორმოც თუმანსაც აძლევდნენ. ამდენ ფულს კი აბა როდის იშოვიდა! `თუ იცი, რაგომ შემომყავს სიძე? _ ღრიალებდა ლოთი და უჯიათი ოჯახის მამა, _ ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ ამდენმა დედაკაცებმა თავი მომაბებრეთ და მინდა მაგ ფსელდონიმოვმაც ჩემს დუღუკზე იცეკვოს, რამეთუ მისი მწყალობელი ვარ. მეორე მიზეზი ისაა, რომ არ გინდათ მისი შემოსვლა და ბრაზით სკლებით. ამიგომაც თქვენს ჯიბრზე შემომყავს. ჩემი სიგყვა სიგყვაა! შენ კი, პორფირკა, იცოდე, ცოლად რომ ითხოვ, კარგად მიბეგვე; დაბადებიდანვე ცხრა ეშმაკი უბის გვამში. გამოუყარე ეგ ეშმაკები და იმათგან

ყავარჯენს გავიკეთებ...~ ფსელდონიმოვი არაფერს ამბობდა, მაგრამ გულში უკვე გადაწყვეტილი ჰქონდა. დედა-შვილი ჯერისწერამდე შემოიყვანეს ოჯახში, დაბანეს, თავით ფეხამდე შემოსეს, ქორწილის ფული მისცეს. ბერიკაცი დედა-შვილს წყალობდა, ალბათ იმიტომ, რომ მთელ ოჯახს ჭირივით სძულდა. ფსელდონიმოვის დედა იმდენად მოეწონა ბერიკაცს, მასთან თავს იკავებდა და არ გესლავდა. თუმცა თვითონ ფსელდონიმოვს კი ქორწინებამდე ერთი კვირით ადრე თავის თვალწინ კაზაკური აცეკვა. `ახლა კი გეყოფა, მხოლოდ იმის ნახვა მინდოდა, თავს ხომ არ გაგივიდა ჩემთან~, _ უთხრა კაზაკურის დამთავრების შემდეგ. ქორწილის ფული ძალიან ცოცხა მისცა და ყველა თავისი ნათესავნაცნობი დაჰაგოდა. ფსელდონიმოვის მხრიდან მარგოლენ `მუგუზლის~ თანამშრომელი და საპატიო სტუმარი აკიმ ჰეგროვიჩი იყვნენ. ფსელდონიმოვმა ძალიან კარგად იცოდა, პაგარძალს რომ ემიზნებოდა და ოფიცრის ცოლობაზე ოცნებობდა, მაგრამ ყველაფერზე თვალს ხუჭავდა. ასე იყო დედასთან შეთანხმებული. ქორწილის დღეს დილიდან დაწყებული საღამომდე ბერიკაცი უმსგავსოდ იგინებოდა და უბედურად სვამდა. შინაურები უკანა ოთახებში შეყუქულიყვნენ და იქ იხუთებოდნენ. წინა ოთახებში მეჯლისი და ვახშამი უნდა გამართულიყო. როცა არყით გაღებულმა ბერიკაცმა, როგორც იქნა, ლამის თერთმეტი საათზე დაიძინა, მთელი ის დღე თავის მძახალზე გასისინებულმა პაგარძლის დედამ გადაწყვიტა რისხვა წყალობით შეეცვალა და მეჯლისსა და ვახშამზე გამოსულიყო. ივან ილიჩის მობრძანებამ ყველაფერი თავდაყირა დააყენა. ქალბატონი მლეკოპიგაევა შეცბა, განაწყენდა და ლანძღვა დაიწყო, თუ გენერალი გყავდათ დაჰაგოქებული, რაგომ არ გამაფრთხილეთო. ბევრი უმტკიცეს, თვითონ მოვიდა დაუჰაგოქებლადო, მაგრამ ისეთი უგვინო იყო, ვერა და ვერ დააჯერეს. საჭირო გახდა შამპანურის ყიდვა. ფსელდონიმოვის დედას მხოლოდ ერთი ვერცხლის მანეთიანი აღმოაჩნდა, ვაჟს კაპიკი არ ჰქონდა, ისევ როკაპ დედაბერ მლეკოპიგაევას უნდა შეხვეწნოდნენ, ჯერ ერთი და მერე მეორე ბოთლი შამპანურის ფული მოეცა. განუმარტეს, რა მნიშვნელობა ჰქონდა ამას მომავალი სამსახურებრივი დაწინაურებისთვის, სინდის-ნამუსში ჩააგდეს. ბოლოს დედაბერმა თავისი ჯიბიდან მისცა ფული, სამაგიეროდ, ისეთი ძმრითა და ნაღვლით შეზავებული ფიალა შეასვა ფსელდონიმოვს, ვინ მოთვლის, რამდენჯერ შევარდა იგი იმ ოთახში, სადაც საქორწინო სარეცელი იყო გაშლილი, უხმოდ იგლეჯდა თმას და უღონო ბრაზით აცახცახებუნი დაემხობოდა ხოლმე სამოთხის ნეგარებისთვის განკუთვნილ სარეცელზე. დიას! რა იცოდა

გენერალმა, რა ძვირად ღირდა ფსელდონიმოს მისთვის მორთმეული ორი ბოთლი შამპანური. ჰოდა, წარმოიდგინეთ ფსელდონიმოს სასოწარკვეთა, როცა ივან ილიჩის ამბავი ასე მოულოდნელად დამთავრდა. მთელი ღამე ისევ დავიდარაბა ელოდა, მთელი ღამე, ვინ იცის, ჟინიანი პაგარძლის წუწუნი და გირილი, მისი უგვინო სანათესავოს საყვედურები უნდა ესმინა, არადა, ისედაც თავი სტკიოდა, ისედაც თვალთ უბნელდებოდა. თან გენერალს დახმარება სჭირდებოდა, ღამის სამ საათზე მისთვის ან ექიმი უნდა მოეყვანა, ან ეგლი ეშოვა და შინ წაეყვანა. დიახ, უთუოდ ეგლი, ვინაიდან უბრალო ოთხთვალათი ხომ არ შეიძლებოდა მართლა და მართლა ამისთანა პიროვნების და ისიც ამისთანა ღლეში მყოფის შინ გადაყვანა.

მაგრამ ან ეგლისთვის საიდან ეშოვა ფული? მლეკოპიგაევის გაცოფებულმა ცოლმა, აქაოდა, გენერალმა ბედაც არ შემომხედა და ორი სიგყვაც არ გაიმეგა ჩემთვის ვახშამზეო, განაცხადა, კაპიკი აღარ დამრჩაო. იქნებ მართლაც არ დარჩა ფული. მაშ, სად იშოვოს? რა წყალში ჩავარდეს? დიახაც, რომ თმის საგლეჯად ჰქონდა საქმე. ამასობაში ივან ილიჩი დროებით იქვე, სასადილოში მღვარ პაგარა გყავის დივანზე დააწვინეს. სანამ სუფრას აალაგებდნენ და მაგიდებს დაშლიდნენ, ფსელდონიმოვმა ყველას ჩამოუარა ფულის სასესხებლად, მსახურებსაც კი სთხოვა, მაგრამ ფული არავის აღმოაჩნდა. აკიმ პეგროვიჩსაც კი შეჰკადრა, რომელიც ყველაზე ბოლოს დარჩენილიყო. მაგრამ ეს კეთილი კაცი ფულის სესხებაზე ისე გაოგნდა და დაფრთხა, რადაც სისულელები წამოროშა. _ სხვა დროს სიამოვნებით, ახლა კი... უკაცრავად, მაგრამ... _ წაილულულა, ქედს ხელი დაავლო და ოთახიდან სასწრაფოდ გავარდა. მხოლოდ სიმბრების წიგნზე მოლაპარაკე კეთილი ყმაწვილი გამოადგა კიდევ ფსელდონიმოს, თუმცა სულ გყუილად კი გაისარჯა. იგი გვიანობამდე დარჩა და ფსელდონიმოს გასაჭირი ერთგულად გაიზიარა. ბოლოს ფსელდონიმოვმა, დედამისმა და ამ ყმაწვილმა მოითათბირეს, რომ ექიმის მაგივრად ისევ ეგლი დაექირავებინათ და ავადმყოფი შინ წაეყვანათ, მანამდე კი შინაური საშუალებანი ეხმარათ: საფეთქლებსა და შუბლზე ცივი გილო დაელოთ, კეფაზე კი ყინული და სხვა რამე. ეს უკვე ფსელდონიმოს დედამ ითავა. ყმაწვილი ეგლის საშოვნელად გაქანდა. რახან ეს ამბავი პეგერბურგის მხარეზე ხდებოდა, ასეთ დროს კი იქ მეეგლეებს ვერავინ ნახავდა, კარგა შორს წავიდა და მეეგლეები გააღვიძა. შეიქნა ვაჭრობა. პირველად ხუთი მანეთი სთხოვეს, ძალიან გვიან არისო. ბოლოს სამზე შეთანხმდნენ. ღამის ოთხი საათი იქნებოდა,

როცა ყმაწვილმა დაქირავებული ეგლი ფსელდონიმოვთა სახლს მოაყენა. მაგრამ იქ უკვე შეეცვალათ გადაწყვეტილება. ჯერ ისევ გონიბილი ივან ილიჩი ისე ცუდად გამხდარიყო, ისე კენესოდა და ბორგავდა, მისი შინ წაყვანა შეუძლებელი და სახიფათოც კი იქნებოდა. `ვინ იცის, კიდევ რა შემთხვევა გზაში?~ _ იძახდა სულმთლად დამფრთხალი ფსელდონიმოვი. რა უნდა ექნათ? ავადმყოფი რომ აქ დაეგოვებინათ, სად დაეწვინათ? აი, რა იყო ისევ თავსამგვრევი. მთელ სახლში მხოლოდ ორი საწოლი იდგა: ერთ უმარმაზარ ორსაწოლიან ლოგინზე ბებერ მლეკოპიგაევსა და მის ცოლს ეძინათ ხოლმე, ახალნაყიდი მეორე კაკლის ხის ორსაწოლიანი ლოგინი ნეფე-დედოფლისთვის იყო განკუთვნილი. დანარჩენი ბინადარნი, უფრო სწორად, ბინადარი ქალები იაგაკზე ეყარნენ, აშმორებულ და ამყრალებულ ბუმბულის ლეიბებზე, ანუ ყოველად სამარცხვინოზე, და არც ისინი ჰქონდათ სამყოფი. მაშ ავადმყოფი სად დაეწვინათ? ბუმბულის ლეიბი კიდევ მონინახებოდა _ გაჭირვების შემთხვევაში ვიღაცას გამოაცლიდნენ, მაგრამ სად და რაზე დაეგოთ? რახან დარბაზი მოცილებული იყო ჯალაბის სამყოფელს და თანაც ცალკე გასასვლელი ჰქონდა, ჯობდა იქ გაეშალათ. ოღონდ რაზე გაეშალათ? ნუთუ სკამებზე? მაგრამ სკამებზე, მოგეხსენებათ, მხოლოდ შაბათ-კვირას შინ მოსულ გიმნაზიელებს უშლიან ლოგინს, ივან ილიჩისთანა კაცისთვის კი ასეთი რამ დიდი უპაგივეცემლობა იქნებოდა. რას იცყოდა, როცა მეორე დღეს გაიღვიძებდა და ნახავდა, სკამებზე დამაწვინესო? ფსელდონიმოვს ამის გაგონებაც არ სურდა. გზა ერთი იყო: საქორწინო სარეცელზე გადაეყვანათ. როგორც უკვე მოგახსენეთ, ეს საქორწინო სარეცელი სასადილოს გვერდით პაწაწკინგელა ოთახში იდგა. ლოგინზე ორსაწოლიანი ახალი ლეიბი ეგო, სუფთა თეთრეული ეფარა. ოთხი ვარდისფერი ბალიშისთვის ფურჩალით გაწყობილი მარმაშის საპირეები ჩამოეცვათ. ვარდისფერი აგლასის საბანი ლამაზად იყო ნაკერი. მემოთ ოქროს რგოლი ეკიდა და იქიდან მარმაშის ფარდები ეშვებოდა. ერთი სიგყვით, დიხხაც, საკადრისად იყო მორთული. თითქმის ყველა სკუმარმა მონინახულა საწოლი და ყველამ ძალიან შეაქო. პაგარძალს, მართალია, ჭირივით სძულდა ფსელდონიმოვი, მაგრამ იმ სადამოს რამდენჯერმე მალულად შეირბინა და დაათვალიერა იქაურობა. ჰოდა, სულ ცოფები ყარა, როცა გაიგო, მის საქორწინო სარეცელზე, ვინ იცის, რა ჭირით დაავადებული კაცი გადმოყავდათ! პაგარძლის დედიკო თავის შვილს გამოესარჩლა, იხხუბა და დაემუქრა, ხვალვე ქმარს ვეცყვიო. მაგრამ ფსელდონიმოვმა თავისი გაიგანა: ივან ილიჩი საქორწინო სარეცელზე გადააბრძანეს,

ნეფე-დელოფალს კი დარბაზში სკამებზე გაუშალეს ლოგინი. პაგარძალი სლუკუნებდა, ლამის ყველა დაჩქმბიდა, მაგრამ ურჩობა მაინც ვერ გაბედა: კარგად იცოდა მამამისის ყავარჯნის ძალა და ის ამბავიც, რომ მისი მამიკო ხვალ უთუოდ მოითხოვდა რაღაც-რაღაცების დაწვრილებით ანგარიშს. მის სანუგეშოდ დარბაზში ვარდისფერი საბანი და მარმაშიანი ბალიშები გადმოიტანეს. სწორედ ამ დროს მოიყვანა ყმაწვილმა ეგლი. მაგრამ, როცა გაიგო ეგლი საჭირო აღარააო, გაბრაზდა. ფული თავისი ჯიბიდან უნდა მიეცა, თვითონ კი თავის დღეში ორშაურიანიც არ უჭყაოდა, არც ფსელდონიმოვს გააჩნდა კაპიკი. ერთი პირობა მეგლის სინდისში ჩაგდება სცადა. მაგრამ იმან აღიქოთი აგება და დარაბებს მუშგები დაუშინა. მუსგად არ ვიცი, რით დამთავრდა ეს ამბავი. თუ არ ვცდები, ყმაწვილი ამ ეგლით პესკიზე გაემართა, მეოთხე როქდესგვენსკაიას ქუჩაზე, სადაც მისი ნაცნობი სტუდენტი თავის ახლობლებთან დამეს ათევდა, იმ იმედით, გავადვიძებ და ვცდი, იქნებ ფული ჰქონდესო? დილის ხუთი საათი იქნებოდა, როცა ნეფე-დელოფალი მარტოდ ჩაკეცეს დარბაზში. გენერლის საწოლთან ფსელდონიმოვის დედა დარჩა, ძირს გაგებულ პაგარა ნოხზე მოიკუნტა და ქურქი წაიფარა. მაგრამ ძილი არ დასცალდა; წარამარა ბებე უნდა წამომხტარიყო. ივან ილიჩს კუჭი აშლოდა. ფსელდონიმოვის დედა ვაჟკაცური გულის, დიდსულოვანი ქალი იყო. თავისი ხელით გახადა გენერალს განსაცემელი, მთელი დამე, როგორც საკუთარ შვილს, ისე დასტრიალებდა თავს. საწოლიდან პაგარა ღერეფანში წინ და უკან დაჰქონდა საჭირო ჭურჭელი, მაგრამ იმ დამის ვაივაგლახი ამით არ დამთავრებულა. არ გასულა ათი წუთი, რაც ნეფე-დელოფალი დარბაზში ჩაკეცეს, რომ შემზარავმა იქაურობა კივილმა შეძრა. ეს გაავებული ხმა სულ არ ჰგავდა სიხარულის კივილს. შემდეგ გაისმა ხრიგინი, ჭახანი, თითქოს სკამები წაიქცაო. წუთიც და ბნელი დარბაზი შეშინებული და მოვიშვიშე ქალებით გაიჭედა. რა ეცვათ და როგორ გამოიყურებოდნენ, ამის აღწერა არ შეიძლება. ესენი იყვნენ: პაგარძლის დედა, უფროსი და, თავისი სხეული ბავშვები რომ მიეყარა, სამი დედა, მათ შორის ნეკნჩამგერეულიც, იქ გაჩნდა მზარეული ქალი, მოცუხცუხდა მეზღაპრე გერმანელი ქალი, ვისთვისაც ერთადერთი ავლა-დიდება, ბუმბულის ლეიბი გამოეცლიათ ძალით ნეფე-პაგარძლისთვის დასაგებად, რადგან მთელ სახლში ამაზე უკეთესი ლეიბი არავის ჰქონდა. ეს დარბაისელი, გამჭრიახი არსებანი უკვე თხუთმეტი წუთია სამზარეულოდან ღერეფანში ფხაკრეფით გამოსულიყვნენ და დიდზე დიდი ცნობისწადილით აყურადებდნენ დარბაზის კარს. ამასობაში ვილაცამ ჰაიჰარად აანთო

სანთელი. სურათი მართლაც მოულონელი აღმოჩნდა. განიერი ბუმბულის ლეიბის ქვეშ შემდგარ სკამებს ორი ადამიანის სიმძიმისთვის ვერ გაეძლო, გაცურებულიყო და ლეიბი იაგაკბე დაფარდნილიყო. ამჯერად გულის სიღრმეზე შეურაცხყოფილი პაგარძალი გაანჩხლებით სლუკუნებდა. ცოცხალ-მკვდარი ფსელდონიმოვი ავ საქმეზე წასწრებულ დამნაშავესავით იდგა. თავის მართლება არც უცდია. იყო ერთი ვიშვიში და წივილ-კივილი. ხმაურზე ფსელდონიმოვის დედამაც მოირბინა, მაგრამ პაგარძლის დედიკომ ამჯერად ყველას აჯობა. ჯერ სიძეს უცნაური და მეტწილად უსამართლო საყვედურები დააყარა: `ამის მერე რა ქმარი ხარ, გეთაყვა? ეს რა სირცხვილი გვაჭამე, ქმრად როგორ ივარგებ?~ და სხვადასხვა. შემდეგ თავის ქალიშვილს ხელი დაავლო, თავისთან წაიყვანა და პასუხისმგებლობაც მრისხანე ქმრის წინაშე თვითონ იკისრა. დანარჩენები თავის ქნევითა და ვიშვიშით უკან მიჰყვნენ. ფსელდონიმოვთან მარგო დედა დარჩა. მაგრამ როცა დედამ ნუგეშისცემა დაუწყო, ვაჟმა ოთახიდან ისიც გააგლო. ფსელდონიმოვს სანუგეშოდ როდი სცხელოდა. გახგამდე მილასლასდა და, როგორც იყო, ფეხშიშველი და საცვლების ამარა ჩამოჯდა მოლუშული. გვინი ერეოდა. შიგადაშიგ ანგარიშიუცემლად მოავლებდა ხოლმე დარბაზს თვალს, სადაც ცოგა ხნის წინ გახელებით როკავდნენ სტუმრები და საიდანაც თამბაქოს კვამლი ჯერ კიდევ არ გასულიყო, დათხვრილ იაგაკბე კვლავ ყყარა პაპიროსის ნამწვავები და კანფეტის ქაღალდები. გადაყირავებული სკამები და ანგრეული საქორწინო სარეცელი უტკბეს მიწიურ ოცნებათა ამაოებაზე დაღაღებდა. ასე დაჰყო თითქმის ერთი საათი. თავში სულ ბნელი ფიქრები უგრიალებდა. მაგალითად, რა მოელის ხვალ სამსახურში? მწარე გრძნობა უკარნახებდა, რომ სამსახური აუცილებლად უნდა შეიცვალოს, ძველ ადგილზე ვერაფრით ვერ დარჩება ამ სადამოს მომხდარი ამბების წყალობით. აგონდებოდა მლეკოპიგაევიც, რომელიც ხვალ ალბათ ისევ აცეკვებს კაზაკურს მისი მორჩილების გამოსაცდელად. ისიც მოისამრა, რომ მლეკოპიგაევა, მართალია, ხუთი თუმანი მისცა ქორწილისთვის, რაც მთლიანად დაიხარჯა, მაგრამ მზითვის ორმოცი თუმნის მიცემა ჯერ არ უფიქრია და კრინტიც არ დაუძრავს ამამე. არც სახლი იყო მის სახელზე მთლიანად გაფორმებული. აფიქრებდა ცოლის ამბავიც, რომელმაც მისი ცხოვრების ყველაზე დიდი გასაჭირის ხანს მიაგოვა. არც ის მაღალი ოფიცერი გამოჰპარვია, მისი ცოლის წინ ცალ მუხლზე რომ იჩოქებდა. ფიქრობდა იმ ცხრა ეშმაკზე, მშობლისვე მოწმობით მის ცოლს რომ ჰყავდა გვამში ჩამძვრალი, და ყავარჯენმეც, რომლითაც უნდა განედევნა ისინი... რა

თქმა უნდა, ფსელდონიმოვს ბევრის აგანა და მოთმენა შეეძლო, მაგრამ ბედი ისეთ მოულოდნელ წკიპურტებს სთავაზობდა, ადამიანს საკუთარ ძალაში დააეჭვებდა. მწარე იყო ფსელდონიმოვის ფიქრები. ამასობაში სანთლის ნამწვი თითქმის მიიღია. მისი მოციმციმე შუქი ფსელდონიმოვს გვერდიდან სცემდა და კედელზე უზარმაზარ ჩრდილად აჩენდა წაგრძელებულ კისერს, კეხიან ცხვირს და ბუბგა თმას შუბლსა და კეფაზე. ბოლოს, როცა ალიონის სიგრილემ დაჰკრა, სულით და ხორციტ გაყინული წამოდგა ადგილიდან, ძლივს მიათრია ტანი სკამებს შუა დაგდებულ ლეიბამდე, მუხლებით აფოფხდა ქვეშაგებზე და ისე მიეგლო, რომ არც ლოგინი გაუსწორებია, არც სანთელი ჩაუქრია და არც ბალიში ამოუდგია თავქვეშ. მალე მკვდარივით ჩაეძინა. ალბათ ასე სძინავთ ხოლმე მსჯავრდადებულთ, რომელთაც მეორე დღეს საჯარო დასჯა ელით. ასეთივე და შეიძლება უფრო ტანჯული დამე გაათია ბატონმა პრალინსკიმ ბელუკუდმართი ფსელდონიმოვის საქორწინო სარეცელზე! თავის ტკივილი, გულის რევა თუ მისთანა უსიამო ამბები წამით არ აძლევდა სულის მოთქმის საშუალებას. ეს იყო ჯოჯოხეთური წამება. როცა ხანდახან გონს მოვიდოდა, ისეთი საშინელი და სამიზლარი სურათები გაუელვებდა თვალწინ, ერჩივნა კიდევ, გონს არ მოსულიყო. თავში კვლავ დომხალივით ერეოდა ყველაფერი. მაგალითად, იცოდა, რომ თავს ფსელდონიმოვის დედა დასგრიალებდა, ჩაესმოდა მისი მშვიდი დარიგება: `მოითმინე, გენაცვალე, მოითმინე, დედაშვილობას, მოითმინე და მალე მოგეშვება~, მაგრამ თუ რაგომ იყო ეს ქალი მის გვერდით, ვერა და ვერ გაერკვია. სულ რაღაც საშინელება ელანდებოდა: ყველაზე ხშირად სემიონ ივანიჩი ედგა თვალწინ, მაგრამ როცა კარგად დააკვირდებოდა, სემიონ ივანიჩის ნაცვლად ფსელდონიმოვის ცხვირს ხედავდა. ელანდებოდა მხატვარი, ოფიცერი, ყბააკრული დედაბერი. ყველაზე მეტად მის ყურადღებას ზემოთ დაკიდებული ოქროს რგოლი იგაცებდა, რომელიც ფარდები იყო გაყრილი. სანთლის ნამწვის მბჟუგავ შუქზე ნათლად ხედავდა ამ რგოლს და თავის თავს გონებაში ეკითხებოდა: რისთვისაა საჭირო, აქ რაგომ არის ან რას ნიშნავსო? რამდენჯერმე ჰკითხა მოხუც ქალსაც, მაგრამ ეგყობა, გასაგებად ვერ უთხრა სათქმელი და ვერც ის მიუხვდა ნათქვამს. ბოლოს გათენებისას ტკივილებმა უკლო და მაგრად ჩაეძინა. დაახლოებით ერთი საათი ეძინა. გამოედვიძა თითქმის სრულ გონზე. ეს კია, თავი აუგანლად სტკიოდა, პირი გამწარებოდა და ენაც დაბუკებოდა. გენერალმა თავი წამოსწია, მიმოიხედა და ჩაფიქრდა. დარაბების ჭუჭრუტანებიდან ალიონის ცრიაგი სინათლე ვიწრო ზოლებად შემოჭრილიყო და კედელზე

ციმციმებდა. შვიდი საათი იქნებოდა. ივან ილიჩს უეცრად გაახსენდა ყველაფერი, რაც იმ საღამოს გადახდა თავს; გაახსენდა ვახშამი, მისი მარცხით დამთავრებული გმირობა, სუფრაზე ნათქვამი სიგყვა. თვალწინ წარმოუდგა საშინელი სიცხადით, რა მოჰყვებოდა ყოველივე ამას, რას იტყობდნენ და იფიქრებდნენ მასზე. როცა მიიხედ-მოიხედა და დაინახა, როგორ წაებლწა და რას დაემსგავსებინა თავისი ხელქვეითის საქორწინო სარეცელი – საშინელი სირცხვილის გრძობამ ისე გაუწურა გული, რომ შეჰყვირა, პირზე ხელები აიფარა და სასოწარკვეთით ჩაემხო ბალიშში. წუთიც და ფეხზე იყო. იქვე სკამზე კობტად ელაგა მისი გაწმენდილი ტანსაცმელი. გენერალმა ჰაიჰარად ჩაიცვა. თან აქეთ-იქით იყურებოდა, თითქოს რაღაცის ეშინიაო. მეორე სკამზე მისი ქურქი და ქუდი ეწყო, ქუდში კი ყვითელი ხელთათმანები მოჩანდა. ივან ილიჩს უჩუმრად უნდოდა გაპარვა. მაგრამ უცებ კარი გაიღო და თიხის ტაშითა და ხელსაბანით ფსელდონიმოვის დედა შემოვიდა. მხარზე პირსახოცი ეკიდა. ქალმა ხელსაბანი ძირს დადგა და პირდაპირ უთხრა, პირი უთუოდ უნდა დაიბანო. – დედაშვილობას, დაუბანლობა არ იქნება... გენერალმა იგრძნო, რომ ამქვეყნად მხოლოდ ამ ერთადერთი არსების, ამ მოხუცი ქალის შეიძლება არ შერცხვენოდა და არ შეშინებოდა. მან პირი დაიბანა. ცხოვრების მძიმე წუთებში, როცა სინდისის ქენჯნა შემოუტევედა, არაერთხელ გახსენებია იმდილანდელი გაღვიძება, ეს თიხის თასი და ცივი წყლით სავსე ქაშანურის ხელსაბანი, სადაც ყინულები ისევ ცურავდა, გახსენებია ვარდისფერ ქალაქში შეხვეული თხუთმეტიკაპიანი მომრგვალო საპონი ზედ ამოგვიფრული რაღაც ასოებით. ალბათ, ნეფე-პაგარძლისთვის ნაყიდი, პირველად რომ მან იხმარა, და მის წინ მდგარი მოხუცი ქალი, მარცხენა მხარზე გადაკიდებული პირსახოცით. ცივმა წყალმა გამოაცოცხლა გენერალი, პირი შეიხოცა, მერე დასგაცა ხელი ქუდს, ფსელდონიმოვის დედის მოწოდებული ქურქი მხრებზე მოიგდო და ოთახიდან ისე გაეარდა, მაღლობაც არ უთქვამს თავისი მომვლელისთვის. გაიარა დერეფანი, მერე სამზარეულო, სადაც უკვე კნაოდა კაგა და ქვეშაგებიდან თავწამოწეული მზარეული ქალი ხარბი ცნობისმოყვარეობით შესცქეროდა, გამოვიდა ეზოში და იმწუთას ჩავლილი ეგლისკენ გაქანდა. სუსხიანი დილა იყო, ცივი მოყვითალო ნისლი ჯერ კიდევ ფარავდა სახლებსა თუ სხვა საგნებს. გენერალმა საყელო აიწია. ასე ეგონა, ყველა მე მიყურებს, ყველამ იცის ჩემი ამბავი და ყველა მცნობსო... რვა დღე არ გამოსულა ბაგონი პრალინსკი სახლიდან და რვა დღე არ გამოცხადებულა სამსახურში, ისე მძიმედ გახდა ავად, მაგრამ უფრო სულიერად, ვიდრე ხორციელად. ამ რვა

დღეში ისეთი ჯოჯოხეთი გამოიარა, იმ ქვეყნად უთუოდ ჩაეთვლებოდა. ხანდახან იქამდეც მიდიოდა, ბერად აღკვეცას ფიქრობდა. დიახ, ნამდვილად ფიქრობდა. ამ დროს წარმოსახვა ფრიად და ფრიად გაიგაცებდა. თვალწინ დაუდგებოდა ღია კუბო, განმარგოებული სენაკი, ტყეები და მღვიმეები, ესმოდა ჩუმი გალობა მიწისქვეშა თალებში, მაგრამ გამოფხიბლების უმაღლეს გრძნობდა, რომ ეს ყველაფერი საშინელი აბდაუბდა იყო და საოცრად რცხვენოდა ამ აბდაუბდის. მერე სინდისის ქენჯნა შემოუტყვედა. მერე ისევ სირცხვილი დაეუფლებოდა, შანთივით დაღაგდა და ტკივილს უმწვავებდა. ლამის კრუნჩხვა მოსდიოდა, როცა წარმოიდგენდა, რას იგყვიან ან იფიქრებენ, კანცელარიაში რომ შევა, რა ჩურჩული აგყდება, იგი რომ ჩაივლის, ალბათ სულ ასე იქნება ერთი წლის, ათი წლის თუ მთელი სიცოცხლის განმავლობაში. მის თავზე მომხდარი ეს ანეკდოტი შთამომავლობასაც გადაეცემა. ხანდახან ისეთი სულმოკლეობა დაეუფლებოდა, მზად იყო იმავე წუთს სეიმონ ივანოვიჩთან წასულიყო და პატიება და მეგობრობა ეთხოვა მისთვის. თავის თავს ყველაფერში კიცხავდა: საკუთარი საქციელისთვის გამართლება ვერ მოენახა და რცხვენოდა კიდეც ამის. დროდადრო იმასაც ფიქრობდა, სამსახურს თავს დავანებებ, განვმარგოვდები და კაცობრიობის ბედნიერებას შევწირავ სიცოცხლესო. ყოველ შემთხვევაში, ნაცნობთა წრე უნდა გამოიცვალოს, თანაც ისე, რომ თავი აღარავის გაახსენოს. შემდეგ ესეც აბდაუბდალ მიაჩნდა და ფიქრობდა, თუ ხელქვეითებს დიდი სიმკაცრით მოექცევა, კიდეც შეიძლება ყველაფერი გამოასწოროს. მაშინ ისევ მოეცემოდა იმედი და მხნეობა უბრუნდებოდა. ბოლოს, მთელი რვა დღის წამებისა და განჯვის შემდეგ, იგრძნო, რომ გაურკვეველობის აგანა აღარ შეეძლო და ერთ მშვენიერ დღეს კანცელარიაში გადაწყვიტა წასვლა. შინ ყოფნისას ათასჯერ მაინც წარმოიდგინა ის სურათი, როგორ შევიდოდა თავის კანცელარიაში, და გული ეწურებოდა. თავმარდაცემული რწმუნდებოდა, რომ უთუოდ გაიგონებდა ორამროვან ჩურჩულს, დაინახავდა ორამროვან სახეებს, ღვარძლიან ღიმილს. მაგრამ რარიგ გაოცდა, როცა ამის მსგავსი არაფერი მომხდარა. გენერალს მოწიწებით შეხვდნენ, მოწიწებით მიესალმნენ, ყველა დინჯად იყურებოდა, ყველა საქმით იყო გართული. გული სიხარულით აევსო, როცა თავის კაბინეტს მიაღწია. ბატონი პრალინსკი მაშინვე ჩაუჯდა საქმეებს, მოისმინა რამდენიმე მოხსენება და განმარტება, გამოიგანა რამდენიმე გადაწყვეტილება. გრძნობდა, რომ ასე ჭკვიანურად არასოდეს უმსჯელია და ასეთი გონივრული გადაწყვეტილებანი არასოდეს გამოუგანია. ხედავდა, რომ ყველა კმაყოფილი იყო, ყველა მოწიწებით უცქერდა, ყველა პატივისცემით

ექცეოდა. ყველაზე ეჭვიანი თვალის კი ვერაფერს შეამჩნევდა. საქმე დიდებულად მიდიოდა. ბოლოს აკიმ პეგროვიჩის ეახლა რაღაც ქალაქლებით. მის შემოსვლაზე ივან ილიჩს გულმა ოდნავ რეჩხი უყო, თუმცა მხოლოდ წამით. ჩაუჯდა აკიმ პეგროვიჩის შემოგანილ საქმეებს, მედიდურად ელაპარაკა, მიუთითა, რა გაეკეთებინა, ისიც აუხსნა, როგორ. ოღონდ ეს კი შეამჩნია, რომ აკიმ პეგროვიჩს თითქოს თვალს ვერ უსწორებს, უფრო სწორად, აკიმ პეგროვიჩი გაურბის მის მზერას. მაგრამ აგერ აკიმ პეგროვიჩმა მოათავა თავისი საქმე და ქალაქლების აკრეფა დაიწყო. _ კიდევ ერთი თხოვნა გახლავთ შემოსული, _ თქვა მან მეგისმეგი თავშეკავებით, _ მოხელე ფსელდონიმოვი დეპარტამენტში გადაყვანას ითხოვს... მისი აღმატებულება სემიონ ივანიჩი ადგილს შეჰპირებია. გთხოვთ წყალობა მოილოთ და დაეხმაროთ, თქვენო აღმატებულება. _ ოჰო, მაშ გადადის, _ გენერალს თითქოს დიდი ლოდი მოსწყდა გულიდან და აკიმ პეგროვიჩს შეხედა. წამიერად მათი თვალები ერთმანეთს შეხვდა.

_ მერედა რა, ჩემი მხრივ... შევეცდები, _ ბრძანა მან, _ დაეხმარები. აკიმ პეგროვიჩს უნდოდა საჩქაროდ გასცლოდა იქაურობას. მაგრამ გენერალი უცებ კეთილშობილმა გულისთქმამ გაიგაცა და გადაწყვიტა ეს საქმე საბოლოოდ მოეთავებინა. როგორც ჩანს, კვლავ გემთაგონებამ გაიგაცა. _ გადაეცით ფსელდონიმოვს, _ დაიწყო მან და აკიმ პეგროვიჩს მრავლისმეყველად შეხედა, _ გადაეცით, რომ ცუდს მაინც არ ვუსურვებ, დიახ, არ ვუსურვებ!.. პირიქით, მზად ვარ ყველაფერი დავივიწყო, დიახ, დიახ, დავივიწყო... ივან ილიჩს უცებ სიგყვა გაუწყდა და განცვიფრებით მიაჩერდა აკიმ პეგროვიჩს. მისი საქციელი ეუცნაურა. ეს გონიერი კაცი დიდი ბრიყვი ვინმე გამოდგა. იმის ნაცვლად, გენერლისთვის ბოლომდე მოესმინა, უცებ სულელივით გაწითლდა, გამომშვიდობების ნიშნად თავის კანგურს მოჰყვა, რაც უბრძელობაც კი იყო, და კარისკენ უკან-უკან დაიხია. სახეზე ეწერა, რარიგ ნაგრობდა ამწუთს მიწა გასკდომოდა, უფრო სწორად, უცებ თავის მაგიდასთან გაჩენილიყო. მარგო დარჩენილი გენერალი დაბნეული წამოდგა სკამიდან, სარკეში ჩაიხედა, მაგრამ თავისი სახე ვერ დაინახა. _ არა, მხოლოდ სიმკაცრე, სიმკაცრე და სიმკაცრე უშველის საქმეს! _ თავისდა უნებურად ჩურჩულებდა იგი. მაგრამ უცებ სისხლი მოაწვა სახეზე. ისე შერცხვა და ისე დაუმძიმდა გული, ამ რვა დღის განმავლობაში ყველაზე აუგანელ წუთებშიც მსგავსი რამ არ უგრძნია. `ვერა, ვერ გავუბეღ!~ წამოსცდა თავისთვის და უღონოდ დაეშვა სკამზე.

